

NOVI ODMEV

ŠTEVILKA 25
MAREC 2005

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA
SLOVENSKI DOM

SLOVENSKI DOM 75 LET

Za nami je naporno leto, ki smo ga sklenili s slovesnotjo ob 75. obletnici ustanovitve našega društva. 75 let je res dolgo in vsega spoštovanja vredno obdobje. Obenem pa je to tudi dokaz, da je slovenska skupnost v Zagrebu trdna in vztrajna pri društvenem delovanju. Kar nekaj trdnosti in vztrajnosti pa je pokazalo tudi uredništvo Novega odmeva. Od tistega davnega leta 1996, ko se je na pobudo **Silvina Jermana** prvič sešel uredniški odbor, so si ljubiteljski novinarji Slovenskega doma nabrali že toliko izkušenj, da se bržkone nihče več ne spomni, kako težko je bilo pripraviti dovolj berljivih prispevkov, da je bilo z njimi mogoče napolniti 20 strani Novega odmeva. V vseh teh letih je luč sveta ugledalo že 24 številčk društvenega glasila, prav zdaj pa v rokah držite jubilejno, 25. številko. Tudi ta jubilej je zavidanja vreden. Navsezadnje se je prav konec lanskega leta, ob 75. rojstnem dnevu Slovenskega doma, pokazalo, kako pomembno delo opravljajo naši novinarji in kako velika je vloga našega društvenega glasila. Ko smo namreč za praznično številko Novega odmeva pripravljali prilogo o zadnjih petih letih delovanja društva, s čimer smo želeli nadgraditi monografijo iz leta 1999, je zadostovalo le temeljito prelistati Nove odmeve in vsi podatki so bili na dlani. Seveda je bilo tudi to delo, ki ga je imenitno opravil Silvin Jerman, odgovorno in naporno, vendar pa še zdaleč ne tako mukotrpno, kot bi bilo, če bi si skušali spomin obuditi na podlagi brskanja po društvenem arhivu ali iskanju ustnih virov. Vsaka številka Novega odmeva namreč vsebuje prav vse, kar se je pomembnega zgodilo v našem društvu, pa v Zvezi slovenskih društev na Hrvaškem, v kulturnih, športnih in političnih odnosih med Slovenijo in Hrvaško. In seveda še veliko več od tega. Tu so zanimivi intervjuji, pogledi v preteklost in ustvarjalno zakladnico naših članov, zdravstveni in kuharski nasveti... Zagotovo pa bi kazalo Novi odmev osvežiti še z novimi vsebinami, v uredništvo privabiti še nove člane, k pisanju vzpodbuditi še neodkrita ljubiteljske novinarje v društvu. Naj bo to nova naloga ustvarjalcev Novega odmeva in vseh članov Slovenskega doma. Morda jo lahko izpolnimo do prihodnjega jubileja - 10-letnice izhajanja našega glasila, ki jo bomo slavili čez leto dni.

PREŠERNOV DAN

8. februarja praznujemo slovenski kulturni praznik, v spomin na našega velikega pesnika Franceta Prešerna. V Slovenskem domu ta dan praznujemo že od leta 1992. Tudi letos smo se v velikem številu zbrali v Prešernovi dvorani, kjer smo pozorno spremljali svečani program. Po pozdravnem govoru predsednika **Darka Šonca** je spregovoril slovenski veleposlanik **Peter Andrej Bekeš**. Poudaril je, da je Prešernov dan nekaj posebnega. Ob branju njegovih pesmi vedno znova dozorevamo, skozi celo življenje. Prešerna poznamo predvsem kot velikega pesnika, bil pa je tudi velik politični mislec in izvrsten pravnik. S poezijo je dosegel evropsko raven, posebej z epom *Krst pri Savici*. Njegova *Zdravljica* pa je aktualna tudi danes, ko je Slovenija članica Evropske unije.

*Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat dan
da, koder sonce hodi, preprij iz sveta bo pregnan,
da rojak, prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!*

Med velikane slovenske literature štejemo tudi Ivana Cankarja. Njegovo dramo *Gospa Judita* sta na našem odru predstavila igralka **Lenča Ferencak** in pianist **Lado Jakša**. Enournna odrska zgodba pripoveduje o enem večeru gospe Judite, ko jo spomini odnesejo nazaj v živahno življenje, ki si ga je privoščila kot mlada žena, poročena s starim poštarjem, s katerim ni užila ljubezni.

Po predstavi smo praznično nazdravili in se družili ob prijetnem klepetu. *Polona Jurinić*

DAN SAMOSTOJNOSTI REPUBLIKE SLOVENIJE

Slovensko veleposlaništvo je 21. decembra v Slovenskem domu pripravilo proslavo dneva samostojnosti Republike Slovenije. Slavnostni govornik je bil veleposlanik **Peter Andrej Bekeš**, ki je spomnil na zgodovinsko pot, po kateri je Slovenija hrabro korakala do svoje samostojnosti. Zahvalil se je Slovencem zunaj meja Slovenije, ki so po svojih močeh prispevali k samostojnosti Republike Slovenije. Ob koncu nagovora je predsedniku Slovenskega doma **Darku Šoncu** izročil pisno priznanje Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu za 75-letno neprekinjeno kulturno-prosvetno ustvarjalnost društva. Izročitev priznanja je pospremlilo burno ploskanje.

Proslave so se udeležili predstavniki Sveta nacionalnih manjšin, Urada za

nacionalne manjšine, poglavarstva mesta Zagreba, Koordinacije nacionalnih manjšin mesta Zagreba, Slovenskega društva Bazovica z Reke in slovenske manjšine v Zadru. Zaradi slabega vremena niso prišli predstavniki slovenskih društev iz Pulja, Splita, Šibenika in Dubrovnika. Prav tako ni bilo predsednikov sveta slovenske nacionalne manjšine Istrske in Splitsko-dalmatinske županije. Tako tudi ni bil uresničen načrt o slovesni ustanovitvi vseslovenske kordinacije Republike Hrvaške.

Kjer so Slovenci, je tudi slovenska pesem. V prijetnem ozračju in ob kozarcu slovenskega vina je slovenska pesem odmevala pozno v zagrebško noč.

Franc Strašek

Novi odmev izdaja **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom** iz Zagreba s pomočjo **Ureda za nacionalne manjine Republike Hrvatske** in **Ministrstva za kulturo Republike Slovenije, Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu**. Za izdajatelja: **Darko Šonc**. Uredništvo: **Miroslava Maria Bahun, Marijan Horn, Silvin Jerman, Polona Jurinić, Ivica Kunej, Cvetka Matko, Franc Strašek, Darko Šonc**. Pregled, priprava in oprema besedil: **Ilinka Todorovski**. Oblikovanje in prelom: **Ljudevit Gaj**. Tisk: **FS d.o.o.**, Hrvatske bratske zajednice b.b., Zagreb. Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku. Naklada: 750 izvodov., Naslov uredništva: **Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom**, Masarykova 13/I, 10000 Zagreb; slovenski-dom@zg.htnet.hr, <http://slovinci.hr>

PRIHAJA DOLGO PRIČAKOVANA POMLAD

Daj, napiši članek o aktivnosti mladih članov, zdaj pa je res že skrajni čas, me potrpežljivo priganja naša zlata tajnica Mira. Bom. Zdaj pa res, rečem in dodam, pojutrišnjem dobiš oba. Eden se bo nanašal na dogodke in dogajanja, ki so za nami. To je tisti drugi. Tale pa se nanaša na cilje za tekoče leto in nekaj malega tudi na to, kako je s perspektive mladih videti vloga Slovenskega doma, glavne in vodilne organizacije na področju kulturno-družbenega udejstvovanja "hrvaških" Slovencev in seveda naših prijateljev, kakršnekoli že narodnosti na Hrvaškem.

Naj kar začnem s cilji, ki smo si jih zadali za letošnje leto. Naša dramska sekcija bo pod vodstvom nam vsem znanega **Ivice Kuneja** in v vse plodnejšem in izrazitejšem sodelovanju s študenti/šudentkami in prof. **Matejo Tirgušek** z Oddelka za slavistiko Filozofske fakultete v Zagrebu dokončala in izvedla komedijo Podnajemnik **Vinka Moderndorferja**.

Marca se bomo udeležili tradicionalnega posveta delegacij študentskih klubov iz zamejstva, ki ga na Pohorju pripravlja Študentska organizacija Univerze v Mariboru (ŠOUM). Slovenski dom bodo letos predstavljali najmanj trije člani oz. članice. Pričakujemo, da bo na posvetu okrepljeno sodelovanje med klubi ter med klubi in študentsko organizacijo, seveda s konkretnimi predlogi in dejanji. Pod to točko bi omenil še sodelovanje z Ljubljansko študentsko organizacijo, točneje z njihovo Mednarodno pisarno, ki pripravlja različne projekte, npr. Škisovo tržnico, Dragomladih in druge. Za naše delovanje je nujno ohranjanje in negovanje vezi z omenjenima organizacijama kot tudi povezovanje z ostalimi društvi oz. klubi iz zamejstva.

V sodelovanju z ljubljansko ali mariborsko študentsko organizacijo bomo aprila organizirali odprto predavanje na temo študija in možnosti štipendiranja v Sloveniji in Evropski uniji. Februarja smo že začeli uresničevati eno od nalog: razpisali smo literarni natečaj za ustvarjalce v zamejstvu in po svetu. Več o tem si preberite v rubriki Ustvarjalnica. Največji zalogaj pa bo nedvomno priprava festivala sodobnega slovenskega filma, ki naj bi se zgodil v Slovenskem domu meseca maja, seveda le ob podpori Urada za zamejce in kakšnega dobrostoječega podjetja. Izkoriščam priložnost ter potencialne sponzorje vabim k sodelovanju. Festival bo namenjen predvsem mlajši generaciji,

kateri želimo omogočiti stik s filmskim in glasbenim ustvarjanjem na Slovenskem. Tovrstne zvrsti želimo z obfestivalskimi dogajanja (filmska delavnica, koncerti, pogovori z ustvarjalci) približati študentom, dijakom in ostalim pripadnikom mlajših generacij. Obenem pa bo to odlična priložnost za promocijo Slovenskega doma, kot društva, kjer se odvijajo tudi nam, mladim zanimiva dogajanja. Pripravili bomo tudi potopisna predavanja naših članov in prijateljev o Kubi, Egiptu in Balkanu z obilico digitalnih fotografij, s pomočjo katerih vas bomo popeljali na pot. Za mlade ustvarjalce in za tiste, ki bi radi kaj več izvedeli o igranju na afriške bobne (konge, bongue...) in druga tolkala ter tudi sami poskusili, kako to gre, bomo organizirali delavnico igranja na afriške bobne. Za bolj vizualne kreativce pa pripravljamo likovno delavnico. Kar ambiciozen načrt, kajne? Mladi verjamemo, da lahko s skupnimi močmi zastavljene cilje uresničimo in upamo, da bodo člani/članice prepoznali kvaliteto in etuzijazem nas mladih in podprli naša prizadevanja.

Seveda pa vse zgoraj omenjene aktivnosti izgubijo na vrednosti, in to praktično totalno, če ne prerastejo, skupaj z ostalimi ter novimi projekti, v kontinuirano delovanje, in počasi a zanesljivo ne privedejo do novih organizacijskih oblik Slovenskega doma.

Mladi smo končno le začeli zahajati v Slovenski dom in trudimo se narediti društvo privlačno za mlade z novimi vsebinami. Na tem mestu bi omenil neizbežno informatizacijo ter poudaril nujnost omogočiti mladim uporabo računalnika kot eno izmed možnosti, ki nam jih Slovenski dom ponuja. Z enim računalnikom in prastarim printerjem pač ne moremo promovirati ponudbe za mlade in računati na njeno privlačnost. Dandanes je računalniška opremljenost osnova za kvalitetno ponudbo. Po mnogih letih smo se mladi aktivneje vključili v delovanje društva in sedaj je potrebno med vodstvom in mladimi vzpostaviti konstruktiven dialog, kar v praksi pomeni vključitev v organe društva, boljši pretok pomembnih informacij od vodstva proti članstvu, sooblikovanje vizije razvoja itd. Sedaj imate priložnost (vsi, ki menite, da je največji problem društva v staranju članstva in nezmožnosti privabiti mlade v Slovenski dom), da pokažete, kako ste pripravljeni pomagati, kaj spremeniti, da se končno realizira še ne tako dolgo nazaj le pobožna želja po pomladitvi članstva. Zdaj je pravi čas za pozitivne spremembe, saj vsi dobro vemo, da se železo kuje, dokler je vroče. Le tako pa se bo Slovenski dom lahko preobrazil v kulturno-družbeno-informacijsko ambasado, ne le za starejšo generacijo, ampak za celotno zagrebško in s tem hrvaško javnost, kar mora, po mojem mnenju, postati visoko zastavljeni cilj.

Simon Medved

SEJA UPRAVNEGA ODBORA SLOVENSKEGA DOMA

Upravni odbor Slovenskega doma je 17. novembra razpravjal o programih, ki jih je treba opraviti do konca leta. Člani so največ pozornosti namenili pripravam na proslavo 75-letnice Slovenskega doma. Pogovarjali so se tudi o programih, ki bi pritegnili mlade. Člani so menili, da je treba mladim zagotoviti široko svobodo delovanja, zato jih bodo povabili, da se udeležijo razprav, ki bodo na to temo potekali na sestankih upravnega odbora.

Franc Strašek

MEŠANI PEVSKI ZBOR SLOVENSKI DOM ZAGREB

Mešani pevski zbor je jeseni nadaljeval z vajami in se pripravljal na nastop v gledališču Gavella, na osrednji slovesnosti ob 75-letnici Slovenskega doma, ki ji je posvečen poseben članek v Novem odmevu.

Z vajami smo nadaljevali tudi po tem nastopu. Posvetili smo se pripravam na pomemben nastop na prireditvi Primorska poje. Izbrali smo nekaj pesmi iz našega repertoarja, ki jih zdaj vadimo in pojemo, da bi bili za nastop čim bolj pripravljeni. Upam, da bomo s tem nastopom presenetili občinstvo.

V zboru smo proslavljali tudi rojstne dneve naših pevcev. Vsak mesec člani zboru, ki praznujejo, s seboj prinesejo nekaj pijske in slaščice, kar zadostuje za veselo razpoloženje. Pevci si izmenjamo informacije in govornice, se pogovarjamo o dogodkih v drugih društvih, v katerih sodelujemo, in se šalimo.

Ker je bilo tudi v Zagrebu obdobje gripe in drugih virusnih infekcij, je na vaje zbora prihajalo manj članov kot ponavadi. No, postopno se zborovsko življenje vrača v stare tire. Naš dirigent **Franc Kene** je, kot se zdi, kar zadovoljen z nami. Včasih mora tudi povzdigniti glas, če preglasno pojemo, klepečemo in šepčemo ali pa če komu zazvoni mobilni telefon.

Miroslava-Maria Bahun

DUHOVNA SEKCIJA ANTON MARTIN SLOMŠEK

November se začne s spomini na vse naše rajne - z dnevom vseh svetih in vernih duš. Sledijo zahvalna nedelja 7. novembra, nedelja Kristusa kralja 21. novembra in prva adventna nedelja 28. novembra.

Kulturno društvo Zvezda in župnijski urad Dobova sta pevski zbor naše duhovne sekcije že tretjič zapored povabila na tradicionalno srečanje in revijo odraslih cerkvenih pevskih zborov. 20. srečanje je bilo 4. decembra v župnijski Marijini cerkvi v Dobovi. Naš zbor je zapel Rajske strune (**Valentin Štolcer**; solisti **Nada Horš** - sopran, **Eugen Franjkovič** - bas in **Dragica Rubčić** - alt) in Evharistično daritev (**Viktor Mihelčič**; solisti **Nada Horš** - sopran in **Eugen Franjkovič** - bas). Skupaj z ostalimi zbori je zapel še dve skupni pesmi, in sicer Sv. Cecilija (**Vinko Vodopi-**

vec) in Zbor sužnjev iz opere Nabucco (Giuseppe Verdi). Dirigiral je naš zborovodja prof. **Vinko Glasnovič**. Pesem je izzvenela kot molitev, molitev kot pesem, skupaj smo slavili Boga in mater božjo. Zelo smo hvaležni za vabilo in prijetno druženje z ostalimi cerkvenimi zbori iz Slovenije, ki se je ob pesmi, pijači in prigrizku nadaljevalo tudi po končani reviji. Hvala tudi za slike in zgoščenki s posnetki pesmi vseh zborov.

Slavili smo tudi v zadnjem mesecu leta 2004: 8. decembra Brezmadežno, 25. decembra Božič, 26. decembra pa Štefanovo, ko je bila tudi priložnost za pregled dela v iztekajočem se letu. Leta 2004 smo imeli devetnajst maš (sedemnajst v Zagrebu, eno

na romanju na svete Višarje 13. junija in eno v Krškem za Porcijunkulo). Maše v Zagrebu so nam podarili: petkrat **Metod Oblak**, štirikrat pater **Roman Motore**, dvakrat dekan **Anton Trpin** in **Robert Smodiš**, po enkrat pa **Janez Turinek**, **Ivo Brešani**, **Silvester Molan** in msgr. **Alojz Uran** (sedanji ljubljanski nadškof in slovenski metropolit) pri drugem obisku v Zagrebu 11. januarja 2004.

Pevski zbor je imel dvainštirideset vaj in dva nastopa - v Škocjanu pri Novem mestu in Dobovi.

Novo leto smo začeli z mašama 16. januarja in 30. januarja. Februarja maš ni bilo, vaje pa so potekale redno. Spored maš za celo leto je v katedrali Ranjenega Jezusa, Ilica 1.

Olga Tkalcčec

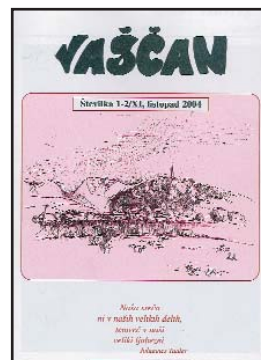
ANSAMBEL SLOVENICA

V ečkrat je bila izražena želja, da bi mladi začeli na kakršenkoli način sodelovati v dejavnosti Slovenskega doma in da bi pokazali svoje talente. Tako se je zbralo devet mladih glasbenikov z inštrumenti in voljo, da bi igrali. V Slovenskem domu so dobili prostor za vaje (na "srečo" vseh sosedov) in tako je nastal ansambel Slovenica, ki ga sestavljajo: **Goran Gorše** - marimba, **Adam Koruga** - bas kitara, **Željko Andrić** - klarinet, **Matija Podravec** - električna kitara, **Mirko Divić** - trombon, **Juraj Liška** - bobni, **Darko Sedak-Benčić** - trobenta, **Max Peter** - harmonika in **Tena Vodopija** - vokal. Ob takšni sestavi inštrumentov daje zvoku posebno nenavadnost marimba. Sprva je bilo kar nekaj problemov glede pisanja aranžmajev in pravočasnega prihajanja na vaje, ko pa je aranžiranje v svoje roke vzel znani hrvaški aranžer **Josip Cvitanović**, so vsi problemi izginili. En del repertoarja ansambla so znane svetovne uspešnice (Sexbomb, Hey Jude, Something Stupid.....), drug del pa slovenske in hrvaške narodne in zabavne skladbe (Tam kjer murke cveto, Pelji me vlak v daljave). Vse skladbe so igrane v stilu polk in valčkov. Z naporimi vajami se je ansambel Slovenica uspel pripraviti na svoj prvi nastop v Gavelli, 3. decembra lani, v njihovem širšem predstavitvenem nastopu pa bomo lahko uživali v aprilu. *Irena Šonc*

41. OBLETNICA SMRTI JOSIPA GOSTIČA

Tudi letos smo se člani Slovenskega doma in ljubitelji operne umetnosti iz Zagreba spomnili obletnice smrti **Josipa Gostiča**. Slavni tenorist je umrl na božič leta 1963. Na Homcu smo se zbrali 19. decembra in se v homški cerkvi Marijinega rojstva že šestič zapored udeležili spominke maše ob obletnici Gostičeve smrti. Pri maši je pel domači cerkveni mešani pevski zbor pod vodstvom zborovodkinje **Irene Rode**. Po končani maši sta Gostiču v spomin nekaj arij posvetili sopranistki **Antonija Boroša** iz opere HNK iz Zagreba in **Nina Kampare** iz Domžal. Po maši je bilo tradicionalno druženje z našimi prijatelji in gostitelji s Homca v domači gostilni Repanšek. Po iskrenih čestitkah za prihajajoče praznike smo si zaželeli nasvidenje prihodnje leto, marca na tradicionalnih 6. Gostičevih dnevih.

Polona Jurinč

KNJIŽNICA

Prosimo vse člane Slovenskega doma, ki so tudi člani knjižnice, da sposojene knjige vrnejo v 45 dneh, sicer bomo prisiljeni zaračunati zamudnino, ki

znaša 5 kun za vsako knjigo. Sposojajo lahko tudi podaljšate. V tem primeru pridite v knjižnico med delovnim časom, v torek med 10. in 12. uro ali v četrtek med 16. in 18. uro. Za izgubljene knjige je treba plačati odškodnino.

Dragica Rubčić

IN MEMORIAM NONI ŽUNEC (1921 - 2004)

V Zagrebu je 28. decembra umrl **Noni Žunec**, slavni tenorist slovenskega rodu, ki je velik del svoje umetniške ustvarjalnosti uresničil v Zagrebški operi.

Noni (Jeronim) Žunec se je rodil leta 1921 v Mariboru, kjer je končal učiteljsko šolo. Petja se je začel učiti v Ljubljani. Leta 1943 je prvič javno nastopil v Zagrebu. Na radiu je kot solist zapel v Bachovi kantati o kavi. Po vojni se je vpisal na glasbeno akademijo in leta 1949 diplomiral. Leta 1946 je prvič nastopil kot član Opernega studia. Naslednje leto je profesionalno debitiral v Sarajevski operi kot Vojvoda v Verdijevem Rigolettu. V tej vlogi je tudi prvič nastopil v Zagrebški operi in postal njen član. Zagrebški operi je ostal zvest vse do upokojitve. Razvil se je v popolnega glasbenika in v celovito glasbeno-scensko osebnost. Vse to je prišlo do izraza v njegovih interpretacijah velikih opernih likov in v interpretacijah vokalno-instrumentalnih del. Žunec je ustvaril mnoge kreacije, ki so ostale v spominu: Gotovčev ero, Beethovnov Florestan, Puccinijev Cavaradossi in Rodolfo, Verdijev Ricardo, Gounodov Faust, Stravinskega Tom Rakewell, Debussyjev Pelleas, Smetanov Janko, Leoncavallov Canio, Bizetov don Jose ... Posebno mu je bila prti srcu vloga Hermana iz Pikove dame Čajkovskega.

Na sceni Zagrebške opere je ustvaril okoli sedemdeset vlog in za prispevek k hrvaški glasbi leta 1985 prejel nagrado Vladimir Nazor za življenjsko delo.

Bil je protagonist praižvedb hrvaških oper: Branovičevih Ekvinokcija in Zlato Zadra, Tijardovičeve Dimniki ob Jadranu, Odakove matere Margarite, Devčičeve Labinske čarovnice, Gotovčevih Stanca in Dalmara, Kuljeričeve Moč vrline (za katero je dobil leta 1978 Vjesnikovo nagrado Josip Slavenski).

Njegovo delo smo imeli priložnost spoznati 18. septembra leta 2000 ob predstavitvi kasete s posnetki njegovih arij in popevk, ki jo je v Slovenskem domu vodila **Marija Barbieri**. Noni Žunec je bil dolga leta član Slovenskega doma in je redno prihajal na prireditve in druženja, vse dokler ga ni težka bolezen prikovala na bolniško posteljo.

Od njega smo se poslovili na samo staro leto.

Polona Jurinič

SLOVO OD STAREGA LETA

V sredo, 29. decembra smo se zbrali v našem domu, da bi se poslovili od starega leta in si zaželeli zdravja, sreče in zadovoljstva v letu 2005. Kot je pri nas v navadi, je tudi to pot bilo veselo, saj nas je **Branko Sotošek** s hčerko z dobro glasbo in petjem razveseljeval tja pozno v noč. Bili smo navdušeni, saj je bil Branko že petič z nami in si

slovesa od starega leta brez njega sploh ne moremo več zamisliti. Ko je bil njegov program končan, je sedel v našo družbo, seveda s harmoniko, pa smo skupaj prepevali domače, hrvaške, dalmatinske in druge pesmi. Seveda tudi šal ni manjkalo, saj jih nekateri naši člani in tudi članice kar stresajo iz rokava. Ko smo se okrog dveh po polnoči končno odločili, da gremo počivat, smo Branku in njegovi hčerki zaželeli srečno pot domov in seveda nasvidenje ob koncu leta 2005.

Marijan

PUSTOVANJE

Pustovanje v Slovenskem domu je že tradicija, kar dokazuje, da je tudi v "zrelh letih" prisoten mlad duh. Sprevod originalnih mask se sprehodi pred ocenjevalno komisijo, ki se ji morajo maske tudi predstaviti. Tudi letos so bile najboljše maske nagrajene. Najbolj so se vtisnile v spomin: Marta kot Janica z originalnimi zlatnimi medalja-

mi (last vnukinje Lee), Lea in mlada prijateljica sta bili odlična pankerja, Jozefina kot "žakelj" zanimiva ideja, Klara kot admiral s prekoceanske ladje, Jelena kot svetovalec za šolsko izobrazbo - za spolno vzgojo, Cvetka kot babuška iz Moskve itd. Upam, da se bomo kaj pomladili z novimi člani in da bomo starejši člani ostali mladostni, kot to uspeva Jermanu in Hornu, ki imata glavno besedo na vseh naših maškadarah.

Cvetka Matko

OBISK UČITELJEV SLOVENSKEGA JEZIKA

Učiteljice in učitelji slovenskega jezika, večinoma iz Argentine, dve pa iz Avstralije in ena iz ZDA so obiskali zagrebški Slovenski dom 5. februarja, v spremstvu **Suzane Martinez** iz Urada za Slovence po svetu Republike Slovenije. Obisk Zagreba in Hrvaške je omogočilo slovensko veleposlaništvo v Zagrebu.

Goste je pozdravil predsednik **Darko Šonc** in predal besedo slovenskem veleposlaniku **Petru Bekešu**. Veleposlanik je ponudil zgodovinski pogled v naseljevanje Slovencev na ozemlje današnje Hrvaške in med drugim poudaril, da je bila na današnjih ozemljih Slovenije in Hrvaške prva samostojna država slovenska Karantanija, šele potem je nastala Hrvaška. Spregovoril je tudi o jezikovnih posebnostih. Ob meji v Zagorju se na obeh straneh meje govori tako rekoč isti jezik, ekavščina, z značilno besedo "kaj". Za območje od Zagreba do Osijeka v Slavoniji je značilna ijekavščina. Na območju od Karlovca (pomembno mesto za Slovence, ki so ga tudi gradili) do jadranske obale, od Reke, Pulja (cele Istre), Splita in vse do Dubrovnika pa prebivalci govorijo ikavščino.

Darko Šonc je govoril o zgodovini Slovenskega doma, ki nepretrgano deluje 75 let in je zato najstarejše slo-

vensko društvo v Evropi in verjetno tudi na svetu. Prvih 70 let je opisanih v monografiji (**Silvin Jerman, Ilnka Todorovski**), zadnjih pet let pa je Silvin Jerman strnil v prilogo, ki je izšla v 24. številki Novega odmeva.

O slovenski manjšini na Hrvaškem je spregovoril podpredsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Franc Strašek**.

Učiteljice in učitelji iz Argentine **Terezka Žnidar, Aleksandra Omahna, Anica Mehle, Andrej Duh** in **Boris Bajda** so pripovedovali, kako je organizirano učenje slovenskega jezika v različnih argentinskih pokrajinah, kjer pouk slovensščine obiskuje 500 otrok. Otroci se učijo pisane in govorne besede ter petja slovenskih pesmi. Kako to zveni, so nam pokazali po prijetnem klepetu in prigrizku. Zapeli so nam značilno argentinsko pesem. Pohvalili so se, da imajo svojo pesem o Sloveniji. Avtor besedila je dr. **Marko Krežmar**, skladatelj pa je prof. **Jožeta Osane**.

*Slovenija zapojmo te iz polnega srca,
naj pesem naša zadoni
prek zemlje do neba.
Slovenija naš skupni dom
med biseri sveta
z lepoto te obdal je Bog
prek zemlje do neba.
Slovenija moj dom, kraj moj,
kjer nosim te s seboj,
kjer rod je moj,
kjer sin je tvoj.*

Prijetno in poučno srečanje s Slovenci iz oddaljenih Argentine, Avstralije in ZDA.

Silvin Jerman

O LITERARNEM VEČERU IN VALENTINOVEM

Na povabilo Študentske organizacije v Mariboru (ŠOUM) smo se predstavniki našega društva skupaj s klubi iz Gradca in Dunaja udeležili literarnega večera, ki je potekal je v kletnih prostorih Toto caffeja. Šoumovci so predstavili našega najslavnejšega poeta z uglasljeno pesmijo Pod oknom v kitarski izvedbi. "Avstrijci" so predstavili svoje avtorje, katerih imen žal nimam, a se spominam, da je bila ena pesem o solati. Ta mi je pač ostala najbolj v spominu. Mi smo se predstavili z dvema pesmima **Lojzeta Krakarja**, ki je bil nekaj let profesor slavistike v Zadru. Za izbiro avtorjev je bil namreč veljalo merilo, da so ustvarjali na Hrvaškem ali bili kako drugače povezani s Hrvaško. Predstavili smo še **Zofko Kvedrovo**, ki je več kot desetletje živela v Zagrebu, kjer je tudi umrla, in pa vidno nevidnega umetnika **Francija Zagoričnika** z njegovo poezijo in daktilografijami, enega od pionirjev moderne avantgarde na slovenskem. Literarni večer je uspel, sledila je zabava na Štuku (Študentski klub) s skupino Mambo Kings. Moram pa reči, da so me ti Mambo Kingsi razočarali, kot tudi DJ-I, saj so vrteli glasbo, ki se je včasih poslušala na veselicah. Očitno je ruralizacija resničen fenomen v evropski Sloveniji, ki si prek Fredijev Milerjev in Atomik Harmonikov utira pot tudi med študente. Katastrofa.

Sedaj pa v nekaj stavkih o 14. februarju, prazniku, ki ni posledica ne ruralizacije ne urbanizacije, temveč ljubezensko-ekonomske globalizacije.

Mladi smo letos sklenili napraviti Valentinovo zabavo za vse zaljubljene, tiste, ki bi to želeli postati, in pa samo zabave željne. Na začetku smo prebirali ljubezensko poezijo: Mirta v portugalsščini, Tanja v španščini pesem Pabla Nerude, Ariana v poljščini pesem poljske nobelovke, Milana v srbsščini Desanko Maksimović, Ivana svoji dve pesmi, Helena otroško pojmovanje ljubezni, jaz pa po pesem od Preverta in Bukowskega v slovenščini. Vse pesmi v tujih jezikih so imele svoje prevode na platno, tako da je bil večer res barvito jezikovno obarvan. Po tej romantični ali kakršni že pač poeziji smo se zabavali ob glasbi dua Metropolis, dokler smo lahko bili glasni, potem smo se malo utišali, si naročili tri jumbo pizze in zpraznili še kako gajbo pira. Če nas ni opijani-ljubezen, nas je vsaj pir.

Simon Medved

MOJA NORVEŠKA

U povodu 100. obljetnice samostalnosti Kraljevine Norveške a u suradnji sa Koordinacijom hrvatskih društava prijateljstva, u Slovenskom smo domu 24. siječnja imali prigodu upoznati se s jednom od najrazvijenijih europskih zemalja. Priredba je naslovljena Moja Norveška, nadahnuta na istoimenoj pjesmi iz Zapisa iz Norveške, **Andrije Karafilipovića**.

Susreli smo se i s veleposlanikom Kraljevine Norveške **Knutom Toraasenom**, koji nas je u

kraćem izlaganju upoznao s dijelom norveške povijesti - vremenom njena osamostaljenja i narodnoga referenduma kojim je odlučeno da zemlja bude kraljevina s kraljem iz danske kraljevske dinastije.

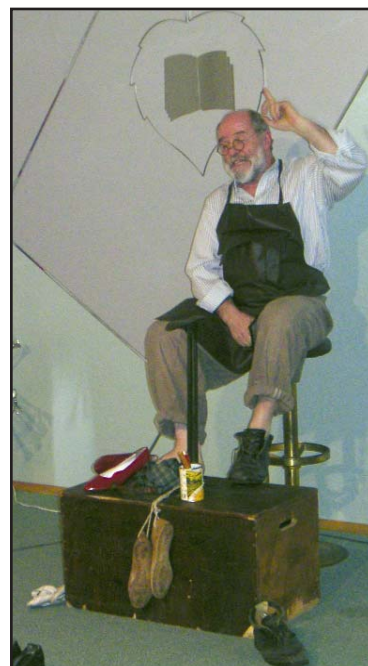
Prisutne je pozdravio i zagrebački dogradonačelnik **Milan Bandić**.

Na priredbi je sudjelovao i kantautor **Ivica Percl**, koji je za tu priliku u šansonijerskom aranžmanu otpjevao Karafilipovićevo pjesmu Moja Norveška, a potom je tekst pjesme u cijelosti pročitao sam autor. Slijedio je zapis o Norveškoj kojega je pročitao autor prof. dr. **Stjepan Haimer**. Karafilipovićeve Zapisе čitali su glumci: Tomislav Stojković - povijesni dio - a

Ivica Kunej dio o Norveškoj za vrijeme II. svjetskog rata, s posebnim osvrtom o ulozi Norveške i njenih ljudi u odnosu na jugoslavenske internirce u toj zemlji.

U umjetničkom programu oduševio nas je svojim umijećem izvanredni pianist **Veljko Glodić**.

Priredba je završila efektinim nastupom norveškoga folklornog ansambla **Minstrel**. S.J.

RIFLETOV ŠUŠTAR

24. februarja je bila v našem domu uprizorjena monokomedija Rifletov šuštar. Znani slovenski komik **Janez Hočevar Rifle** nam je pripovedoval in prepeval zgodbo o čevljih. Vsak ponošen čevelj skriva v sebi zgodbo svojega lastnika in pravi šuštar jo zna izvleči iz čevlja. Popejljal nas je skozi mnoga obdobja slovenske zgodovine. "Če hodiš po svetu in iščeš nevesto, med tabo in cesto bo zmeraj podplat. Nič se bat".

Predstava je organiziralo Društvo hrvaško-slovenskega prijateljstva; predsednik društva **Andrija Karafilipović** namreč Rifleta pozna že štiri deset let, odkar sta skupaj služila vojni rok. Monokomedijo Rifletov šuštar je pred štirimi leti napisala igralčeva sestra **Meta Hočevar**, in sicer v spomin na njenega dedka. Predstava je prepotovala celo Slovenijo in tudi zamejstvo. Janez Hočevar se je rodil leta 1940 v Ljubljani. Po končani akademiji je bil 10 let zaposlen v ljubljanski Drami, pozneje pa 22 let svobodni umetnik. Sedaj je redni profesor na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani. Janez Hočevar je nadimak Rifle dobil v šestdesetih letih, in sicer po znamki kavbojk...

Polona Jurinić

V PETEK SE DOBIMO

V decembru nismo imeli srećanja na prvi petek, ker smo imeli na ta dan v gledališću Gavella proslavo ob 75-letnici delovanja Slovenskega doma. Zato pa smo se na januarskem srećanju spomnili tudi slavljencev iz decembra. Tako nas je bilo vsaj nekaj već skupaj. Naša pesnica **Đurđica Miketa** je prebrala svojo pesem "Lova iz snova", Silvin je povolilne razmere in komentarije pred drugim krogom predsedniških volitev povzel v nastupu z naslovom Dvanajst veličastnih poraženecv, Marijan pa je pripravil nekaj šal za dobro voljo in nekaj domaće glasbe za ples. Februarja je Silvin na svoj način komentiral politične dogodke zadnjih dni in predstavil prvo številko Većernega lista, ki smo ga morali izdati, saj nas je spodbudil **Slavko Kramar - Lojzek**, ki je na pustovanju obljubio, da bo odločitev ocenjevalne komisije za

maškare in krofe objavljena v Većernem listu Slovenskega doma. Uredništvo pa je prejelo tudi pritožbo neke članice, ki se je jezila, češ da je dobila samo četrtino krofa. Bolj spodbudna pa je bila ugotovitev, da so na srećanjih redno povećini isti člani. Čeprav je udeleženecv manj kot nekoć, pa je razveseljivo to, da v programu sodeluje već članov s svojim prispevkim in šalami. Kar je lepo, saj so tako naša srećanja pestrejša in zanimivejša.

Sima Hoje

RAZSTAVA SLIK IN GRAFIK JOŽETA ŠUBICA

24. novembra se je v Slovenskem domu predstavil akademski slikar **Jože Šubic**. Kot je napisala v programski knjižici in ob otvoritvi razstave povedala **Polona Škodič**, je Jože Šubic v slikarsko razsežnost vlagal vrenja svojih premišljevanj in svoja spoznanja o človeku in življenju, svojo občutljivost, kar vse so odsevi lastnih čustvenih in duhovnih razpoloženj. Njegov izjemno velik in ploden ustvarjalni opus nastaja že dvajset let. Poleg trdno sezidane samostojne umetniške poti so bila njegova dela konstantno tudi kolektivno prisotna tako v odmevni generaciji 82 in nenazadnje v pojavu Nove podobe, značilnem toku osemdesetih let v Sloveniji. Štejemo ga k njenim izrazitim predstavnikom v težnji in raziskovanju simbolnih tem in oblikovanju osebne mitologije.

Po otvoritvi razstave je nastopil akademski pihalni kvintet pod vodstvom prof. **Prerada Detičeka** v sestavi **Lidija Ljubičić**, flavta, **Dejan Činčurak**, oboa, **Ante Krpan**, klarinet, **Toni Kursar**, rog in **Anita Fučko**, fagot. Izvedli so dela Puccinija, Aznavoura in Iberta. Kot darilo Slovenskemu domu ob njegovi 75-letnici so izvedli Avsenikovo Slovenija, odkod lepote tvoje.

Akademski pihalni kvintet je dobitnik Rektorjeve nagrade in dobitnik III. nagrade na mednarodnem tekmovanju "Evropska glasbena nagrada za mlade".

Polona Jurinič

Jože Šubic se je rodil leta 1958 v Mariboru. Leta 1982 je diplomiral na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, leta 1984 pa je končal tudi slikarsko specijalko. Ukvarja se s slikarstvom, risbo in grafiko. Živi in dela v Mariboru. Od leta 1981 je imel več kot 70 razstav doma in v tujini. Sodeloval je na več kot 100 skupinskih razstavah ter prejel številne nagrade, med drugim tudi Glazerjevo nagrado leta 1992.

SEJA SVETA ZVEZE SLOVENSКИH DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Seje sveta Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, ki je bila 11. novembra v zagrebškem Slovenskem domu, so se udeležili **Darko Šonc** in **Franc Strašek** iz Zagreba, **Vitomir Vitas** in **Milan Grlica** z Reke, **Boštjan Kordiš** iz Splita, **Barbara Njirić** iz Dubrovnika ter **Alojzija Sliivar** in **Marija Langer** iz Pulja.

Slovensko društvo dr. France Prešeren iz Šibenika na sejo zopet ni poslalo svojega predstavnika. Svet Zveze je v zvezi z nedejavnostjo šibenskega društva sklenil, da bo nadzorni odbor pregledal zakonitost njegovega poslovanja in skušal pomagati pri sklicu izredne skupščine te-

ga društva.

Druga tema tokratne seje so bile priprave na volilno skupščino Zveze. Člani sveta so soglašali, da sedež Zveze ostane v Zagrebu, vodstvo Zveze pa so zadolžili, da do volilne skupščine pripravi ustrezni predlog sprememb in dopolni statuta Zveze.

Ob koncu seje so članom sveta pridružili slovenski veleposlanik **Peter Andrej Bekeš**, predstavnici veleposlaništva **Bernarda Gradišnik** in **Nataša Šeni**, direktorica Urada za Slovencev Koejstvu in po svetu **Jadranka Šturm-Kocjan** in svetovalec urada **Tone Gogola**.

Franc Strašek

JAVNA TRIBUNA O SLOVENCİH V ZAGREBU

Svet slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreba in Slovenski dom sta 30. novembra pripravila javno tribuno z naslovom "Slovenci in Zagreb, Slovenci na Hrvaškem". Javno tribuno, ki je potekala ob 75-letnici Slovenskega doma, je vodila dr. **Vera Kržišnik-Bukić**, znanstvena svetnica na Inštitutu za narodna vprašanja v Ljubljani. Uvodoma je spregovorila o samoorganiziranju Slovencev, ki je pomemben dejavnik ohranjanja in razvoja slovenstva na Hrvaškem. Prof. dr. **Vitomir Belaj** s Filozofske fakultete v Zagrebu je predavala o etnoloških temah, povezanih s Slovenci v Zagrebu in na Hrvaškem, prof. dr. **Silvo Devetak** s Pravne

fakultete v Mariboru pa je spregovoril o zunanji politiki Evropske unije in manjšinah, s poudarkom na primeru Slovenije in Hrvaške. Zanimivo je bilo prisluhniti prof. **Preradu Detičeku** in dramskemu igralcu **Bobiju Marottiju**, ki sta obujala spomine na začetek kariere v Zagrebu. Predavatelji so tudi obširno odgovarjali na vprašanja nazvočih. Tribuna je bila dobro pripravljena, vsebinska, kakovostna in zlasti poučna.

Franc Strašek

SESTANEK SLOMAKA V TRSTU

Kakor je bilo dogovorjeno že na sestanku v Zagrebu, je predsednik Slo-maka **Rudi Pavšič** sklical sejo za 10. december v Trstu na sedežu Slovenske kulturno-gospodarske zveze. Seje so

se udeležili vsi predsedniki krov-nih organizacij članic koordinacije in - kar je zelo pohvalno - točno ob dogovorjenem času, čeravno prihajajo iz različnih držav in razdalj. Predsedniki so naj-več časa govorili o pripravi zakona o Slovencih izven Slovenije.

Koordinacija je vložila svoje predloge, čas pa bo pokazal, ali jih bo zakonodajalec upošte-val. Predsedniki so se strinjali, da je treba čim bolj poenotiti stališča v tistem delu predlagane-ga zakona, ki se nanaša na Slovence v zamej-

stvu, in pri skupnih stališčih tudi vztrajati. V razpravi se je nakazala tudi možnost, da bi Slo-mak kar sam pripravil svojo različico celega za-kona. Slo-mak se je sicer že dokazal z enotnos-tjo stališč in kot primeren partner za pogajanja in pogovore s slovenskimi političnimi subjekti.

Razprava se je dotaknila tudi vprašanja, kaj je slovenski kulturni prostor in kaj v tem pros-toru pomeni učenje in ohranjanje slovenskega jezika (na Koroškem, denimo, se slovenščino uči vse več neslovencev).

Na vprašanje, kaj bo prinesla sprememba v vladi, kamor je po novem umeščen Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki ga vodi novi državni sekretar **Franc Pukšič**, je za zdaj težko odgovoriti.

Po sestanku so se vsi udeleženci napotili v središče Trsta, na odkritje spominske plošče na Narodnem domu. Narodni dom je bil požgan leta 1920, šele zdaj pa so se odnosi med itali-jansko večino in slovensko manjšino toliko ure-dili, da je bilo spominsko ploščo sploh mogoče postaviti na pročelje stavke, ki je v lasti tržaških Slovencev. Na odkritju spominske plošče je bi-lo sicer mogoče slišati različne komentarje "enih in drugih".

Darko Šonc

PROSLAVA KOORDINACIJE NACIONALNIH MANJŠIN ZAGREB

Vodstvo koordinacije nacionalnih manjšin mesta Zagreba je ob podpori Skupščine mesta Zagreba 10. decembra pripravilo prosla-vo ob prvi obletnici uspešnega delovanja koor-dinacije. V dvorani mestne skupščine so se zbrali predsedniki in člani sveta nacionalnih manjšin, saborski poslanci, člani mestnega po-glavarstva, predstavniki verskih skupnosti in člani diplomatskega zbora, med katerimi je bil tudi slovenski veleposlanik **Peter Andrej Be-keš**. Navzoče je pozdravil predsednik koordina-cije **David Orlovič**, ki je k podpisu pristopne izjave povabil predstavnike bolgarske, slo-vaške, češke in italijanske nacionalne manjšine. V koordinaciji zdaj organizirano deluje devet predsednikov in šest predstavnikov nacionalnih manjšin mesta Zagreb. To telo podpira prek 45.000 manjšinskih volilcev mesta Zagreba. O prvem letu delovanja koordinacije je poročal predsednik **David Orlovič**, ki je med drugim pojasnil tudi prizadevanja za uskladitev določil ustavnega zakona o pravicah nacionalnih manjšin in statuta mesta Zagreba. Povedal je, da je

bil ustanovljen odbor za nacionalne manjšine, ki je delovno telo zakonodajne oblasti mesta Zagreba. V odboru so štiri člani zagrebške mes-tnе skupščine in trije člani koordinacije (član tega odbora je tudi **Darko Šonc**). Orlovič je po-ročal tudi dejavnostih posameznih svetov na-cionalnih manjšin (sprejetje statuta, izvolitev delovnih teles, priprava programov dela za leto 2004 in leto 2005) ter predstavil program dela koordinacije za leto 2005.

Sledili so pozdravni govori predsednice

skupščine mesta Zagreba **Morane Gruden-Pa-liković**, predstavnika Sveta nacionalnih manjšin **Seada Berkovića**, člana zagrebškega po-glavarstva **Milana Bandića**, v imenu manjšin-skih saborskih poslancev pa je navzoče pozdra-vil **Milorad Pupovac**.

Slovesnost je popestril pevski zbor nemške nacionalne manjšine, ki je zapel več pred-božičnih pesmi in nastop končal s pesmijo Za-greb, Zagreb, ki jo je pela dobesedno cela dvo-rana.

Franc Strašek

POSVET ZAMEJSKIH SLOVENCEV V DRŽAVNEM ZBORU REPUBLIKE SLOVENIJE

Predsednik državnoborske komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Janez Kramberger je 20. januarja v dvorani Državnega sveta pripravil posvet o pripravi strategije Republike Slovenije do Slovencev v sosednjih državah. Na posvet so bili povabljeni predstavniki slovenskih krovnih organizacij iz Avstrije, Italije, Hrvaške in Madžarske. Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem sta predstavljala **Darko Šonc** in **Franc Strašek**.

Navzoče so pozdravili predsednik Državnega zbora **Franc Cukjati**, državni sekretar na Ministrstvu za zunanje zadeve **Božo Cerar** in predstavniki Slovenske izseljenske matice, Svetovnega slovenskega kongresa, Istituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani.

Gostitelj posveta **Janez Kramberger** je dejal, da se Slovenija doslej ni v celoti zavedala vloge in pomena, ki jo lahko ima slovenska narodna skupnost tudi za razvoj Republike Slovenije. Manjšina je lahko pomemben dejavnik pri spodbujanju prekmernega sodelovanja, nosilec čezmejnih projektov, predlagatelj in nosilec čezmejnega kulturne izmenja-

ve, prireditve, nosilec čezmejnih stikov na področju storitev, lahko ima pomembno vlogo pri prevajalskih službah, pomembno pa je tudi, da zna izkoriščati lokalne vire in je lahko blažilec mednarodnih odnosov. Državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu Vlade Republike Slovenije **Franc Pukšič** je dodal, da ima manjšina za opravljanje teh vlog vse potrebne lastnosti: znanje jezikov, poznavanje prostora in miselnosti v njem, stike, partnerje, ustrezno organizacijo in tudi kulturne potrebe, ki so njihov interni vezni člen.

V imenu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je govoril **Franc Strašek**, ki povedal, da so Slovenci na Hrvaškem močno vpeti v državna in nevladna telesa, ki se ukvarjajo z zaščito nacionalnih manjšin. Slovenci imajo predstavnika v saborskem odboru za človekove pravice in pravice narodnostnih manjšin, v Svetu nacionalnih manjšin Republike Hrvaške, v odboru za nacionalne manjšine skupščine mesta Zagreba in v koordinaciji nacionalnih manjšin mesta Zagreba. Še to pomlad naj bi ustanovili vseslovensko koordinacijo na ravni Republike Hrvaške. Še vedno pa so nerešena nekatera odprta vprašanja, pri katerih bo morala sodelovati tudi Slovenija: vrnitev Slovencev v hrvaško ustavo in zakonsko zagotovilo, da bo Slovence v Hrvaškem saboru zastopal Slovenec. Na koncu je predlagal, da Državni zbor sprejme dopolnila k predlogu zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, ki jih je Zveza slovenskih društev na Hrvaškem pravočasno poslala ustrezni komisiji. Za Slovence na Hrvaškem je izjemno pomembna definicija in prostorska opredelitev slovenske avtohtone manjšine. Na sprejemu po razpravi smo imeli priložnost za pogovor s predstavniki drugih krovnih organizacij.

Franc Strašek

PRI DRŽAVNEM SEKRETARJU ZA SLOVENCE V ZAMEJSTVU IN PO SVETU

Državni sekretar za Slovence v zamejstvu in po svetu Vlade Republike Slovenije **Franc Pukšič** je 20. januarja povabil na prvi sestanek predstavnike krovnih manjšinskih organizacij iz Avstrije, Italije, Hrvaške in

Madžarske. Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem sta na sestanku predstavljala **Darko Šonc** in **Franc Strašek**. Državni sekretar je pojasnil, da je razpis za prijavo projektov in programov Slovencev v zamejstvu in po svetu za leto 2005 v kratkem objavljen v Uradnem listu

Republike Slovenije. Opozoril je, da je treba pri prijavi spoštovati predvidene roke, saj računsko sodišče ne priznava projektov in programov, ki so prijavljeni z zamudo. Slovenske organizacije v zamejstvu in po svetu lahko letos računajo na približno enaka sredstva kot v 2004. Novost je, da bodo sredstva letos nakazali neposredno na bančni račun uporabnika, torej brez posredništva krovne organizacije, kot je bilo doslej. Na to odločitev so imeli predstavniki krovnih organizacij vrsto pripomb, saj gre po mnenju nekaterih za poseg v enotnost načrtovanja dejavnosti, ki potekajo v okviru krovne organizacije. Državni sekretar je pojasnil, da gre za začasno financiranje in da botoko razdeljenih približno 80 odstotkov sredstev.

Franc Strašek

SVET SLOVENSKE NACIONALNE MANJŠINE MESTA ZAGREBA

Svet slovenske nacionalne manjšine mesta Zagreb se je sešel 28. decembra 2004 v Slovenskem domu. Poleg predsednika sveta **Darka Šonca** so bili navzoči še **Franc Strašek**, **Miroslava-Maria Bahun**, **Polina Jurinić**, **Cveta Matko**, **Marijan Horn**, **Marija Nemeč**, **Silvester Kmetič**, **Marijan Dirnberk**, **Anton Lah**, **Borut Gulič**, **Hedvika Čeranić**, **Franc Rop**, **Ivanka Nikčević**, **Olga Tkalčec**, **Katarina Furjan**, **Vasiljka Tovarloža**, **Irena Hribar** in **Božena Latinčič**. Opravičeno od-

sotni so bili **Jasna Kotrle**, **Nada Gajdarov** in **Silvester Jerman**. Člani sveta so potrdili poročilo o izvedbi programov in porabi finančnih sredstev v letu 2004, sprejeli so program dejavnosti in finačni načrt za leto 2005 ter soglašali z ustanovitvijo vseslovenske koordinacije na ravni Republike Hrvaške.

Franc Strašek

POSVET MLADIH IZ ZAMEJSTVA IN IZSELJENSTVA

Ko mi je predsednik Slovenskega doma Darko Šonc lani jeseni povedal, da se bom konec oktobra udeležila posveta mladih iz zamejstva in izseljenstva v Ljubljani, sem bila navdušena. Predem sem odšla mi je tajnica Mira naročila, naj nikar ne pozabim fotografirati vsega, kar se bo zanimivega dogajalo.

Srečanje je potekalo v ljubljanskem Bit center hotelu. Uvodoma nas je pozdravila direktorica Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu **Jadranka Šturm Kocjan**, sledili pa so še pozdravi predstavnikov Urada za mladino, Ministrstva za informacijsko družbo, Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik in Filozofske fakultete v Ljubljani.

Večerjo smo imeli v restavraciji Šestica, kjer so nas res lepo pogostili, nato pa smo odšli v Klub mariborskih študentov, kjer je teater "Improloga" pripravil neverjetno duhovito predstavo, v kateri smo sodelovali vsi gledalci. Že pred klubom nas je čakala folklorna skupina, ki je sredi noči, na parkirišču, za nas odplesala slovenske narodne plesne.

Naslednji dan smo spoznali delovanje Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. **Mateja Zavadvav** in dr. **Zvone Žigon** sta se ves čas ukvarjala z nami in pazila na nas, kot da smo njihovi otroci.

Izvedela sem, da imajo Slovenci v Argentini več izseljenskih društev, sobotno slovensko šolo ter organizirano versko in kulturno

življenje. Mladi se družijo med seboj in se tudi ko igrajo nogomet ali pripravljajo kakšno predstavo pogovarjajo po slovensko. Tudi v Avstraliji so izseljenci organizirani v številna društva. Melanie in Stefanie sta predstavljali Kanado, enkratni fant **Gregor Rutar** pa Slovence v Avstriji. **Renata Štefanič** je ena od redkih aktivnih mladih Slovencev na Švedskem, **Martina Marija Vrhovnik** in **Natalija Barišič-Bevc** pa v Nemčiji. **Daša, Zaira, Maja, Ivan, Andrej, Alenka** in **David** so nam povedali, kako živijo Slovenci v Italiji. Imajo dinamično skupnost, ki je prisotna v širokem spektru družbenih dejavnosti. Sedamnajstletni Igor, ki je eden od približno 600 Slovencev, živečih v Makedoniji, upa, da bo lahko študiral v Ljubljani. Katarina, Maja in Nina prihajajo iz Srbije in Črne Gore, kjer se ukvarjajo s poukom slovenščine (Katarina) in kulturnimi

dejavnostimi. Maja nam je pripovedovala o življenju Slovencev v BiH, Marijana in jaz pa sva pripovedovali o slovenskih društvih na Hrvaškem, oziroma na Reki in v Zagrebu. V petek zvečer smo večerjali v Emonski kleti, kjer se je zabava nadaljevala pozno v noč.

Naslednji dan, v soboto smo odšli v Koper, kjer so nam predstavili Univerzo na Primorskem, študentsko organiziranost na Univerzi in mladinsko raziskovanje.

Res okusno kosilo smo imeli v gostilni Švab na Krasu, kjer so nas pogostili z dobrotami domače kuhinje. Na poti do hostela Pliskovica smo si ogledali cerkev v Hrastovljah. Po večerji in predstavitvi Kluba študentov Sežana in Društva Pliska, ki sta zaslužna, da hostel sploh obstaja, smo nadaljevali z druženjem. Zame je bila to najboljša in najbolj vesela noč celega srečanja!

Prišla je tudi nedelja, zadnji dan posveta. Ogledali smo si Štanjel in Škocjanske jame, neverjetno lepoto in silo narave. Prišel je čas, da se poslovimo, zahvalimo vsem, ki so nam omogočili, da se spoznamo in povežemo ter da eni drugim obljubimo, da bomo ohraili stike in da se bomo kmalu spet srečali, kjerkoli, kadarkoli... ker za prijatelje in družino kilometri nikoli ne pomenijo preveč.

Ivana Kožar

KULTURNA USTVARJANOST NACIONALNIH MANJŠIN

V koncertni dvorani Vatroslav Lisinski je bila 7. novembra tradicionalna predstavitev kulturne ustvarjalnosti nacionalnih manjšin v republiki Hrvaški. Za pripravo srečanja, že sedmega zapored, so bili letos zadolženi predsednik Sveta nacionalnih manjšin **Aleksander Tolnauer**, predsednica Urada za nacionalne manjšine **Milena Klajn** ter člani programskega odbora oz. strokovni sodelavci **Sado Tuzović**, **Nada Wiesler**, dr. **Neil Ceribašić** in mag. **Joško Čaleta**.

Navzoče je pozdravil Aleksander Tolnauer, slavnostni govornik pa je bil pokrovitelj prireditve, predsednik vlade **Ivo Sanader**. Premier je poudaril, da je v interesu hrvaške vlade, da nacionalne manjšine nemoteno razvijajo svoje kulturne dejavnosti, običaje, veroizpoved. Svobodo delovanja jim zagotavlja ustavni zakon o pravicah nacionalnih manjšin. Po Sanaderjevih besedah je vlada že sklenila, da bo sredstva, namenjena nacionalnim manjšinam, letos povečala za 10 odstotkov.

Nastope manjšinskih umetniških skupin je povezovala **Desanka Vi-**

rant. Vrstile so se pevske, glasbene in folklorne točke iz zakladnice kulturne dediščine. Slovence na Hrvaškem je predstavil mešani pevski zbor Bazovica iz slovenskega društva Reka. Pod vodstvom zborovodje **Franja Bravdice** je zapel tri slovenske pesmi (Na Gorenjskem je fletno, Planinska in Jurjevanje). Nastop je bil kakovosten.

Krona prireditve je bila evropska himna, ki so jo zapeli vsi nastopajoči.

Franc Strašek

SLOVENSKA SKUPNOST NA REKI

Koordinacija manjšinskih svetov na Reki je v okviru projekta "Manjšinski forum" jeseni pripravila predavanje o "nezgodovinskem poreklu avtohtonosti", z željo prenesti v javnost razprave o manjšinski problematiki. Gosta sta bila predavatelj na reški Filozofski fakulteti dr. **Nikica Petković** in prof. **Ivo Banac**, saborski poslanec in predavatelj na prestižni ameriški univerzi Yale. Predsednica koordinacije **Darinka Janjanin** je srečanje končala z ugotovitvijo, da kljub določenemu napredku v hrvaški manjšinski zakonodaji še ni storjen korak naprej. Zakon o državljanstvu, recimo, od pripadnikov drugih narodov še vedno zahteva odrekavanje od dotedanjega državljanstva, Bošnjaki in Slovenci še vedno niso vpisani v preambulo hrvaške ustave. Izrazila je upanje, da bo Hrvaška v prilagajanju evropskim standardom popravila tudi to krivico.

O položaju majšin je tekla beseda tudi na srečanju v Slovenskem domu na Reki, ki ga je decembra obiskal prof. dr. **Jernej Zupančič** s skupino študentov geografije ljubljanske Filozofske fakultete. Člani KPD Bazovica so jih seznanili z delom društva.

Januarja je številne obiskovalce privabilo odmevno in zanimivo predavanje "O nekdanji in sodobni narodnostno-kulturni organiziranosti in družbenem statusu Slovencev na Hrvaškem". Dr. **Vera Kržišnik -Bukić** z ljubljanskega Inštituta za narodnostna vprašanja je med drugim poudarila avtohtonost Slovencev na Reki in v Zagrebu ter krajih ob meji, kar potrjuje več meril - časovno, prostor naselitve in stopnja organiziranosti. Opozorila je na pomen organiziranih društev in poudarila, da bi veljalo raziskati vlogo slovenstva na teh območjih. Gostja je društvu podarila Slovenski etnološki leksikon, darilo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, zatem pa je stekel živahen pogovor z obiskovalci, med katerimi so bili tudi predstavniki slovenskih svetov mesta Reke, občine Lovran in Primorsko-goranske županije. Slednji je predavanje tudi organiziral, kot svoje prvo javno srečanje.

Decembra se je predstavil tudi svet slovenske narodne manjšine občine Lovran. V Galeriji Laurus se je ob razstavi slik zbralo več kot 60 obiskovalcev, med njimi tudi slovenski veleposlanik **Peter Andrej Bekeš**. V pozdravnih besedah je med drugim poudaril pomen sveta za ohranitev slovenske skupnosti tudi po pričakovanem vstopu Hrvaške v EU in menil, da je svojo identiteto in enakopravnost mogoče ohraniti le s kulturo svojih prednikov. Uradni del srečanja so s krajšim programom končali člani drame in zbora reške Bazovice, ki so sicer minulo jesen imeli vrsto nastopov v Sloveniji in zamejstvu, poleg osrednjega v društvu, na slovesnosti ob dnevu samostojnosti in koncu kolektorskega leta. Tedaj je bila uprizorjena tudi nova enodejanka "Žena mojih sanj", neznanega avtorja, v priredbi **Eda Stojčića** in režiji **Alojza Usenika**. V glavnih vlogah zaljubljenec sta se na odru prvič predstavila in prijetno presenetila mlada **Tanja Fućak** in **Boris Lipovac**.

Mešani pevski zbor pod vodstvom **Franja Bravdice** je novembra nastopil na srečanju pevskih zborov v Dolskem pri Ljubljani, mesec dni pozneje pa na letnem srečanju pevskih zborov na Vrhniki ter v Kranju, na skupnem koncertu z mešanim pevskim zborom Iskra, v počastitev Prešerna.

Uspešno je gostovala tudi dramska skupina pod vodstvom legendarnega **Alojza Usenika** in kot običajno znova pošteno nasmejala gledalce s popularno komedijo **Andreja Jelačina** Piknik s tvojo ženo, v Usenikovi režiji in tudi v glavni vlogi, poleg soigralke **Loredane Jurković**. Novembra je gostovala v Štandrežu v Italiji, januarja pa v Gaberkah pri Šoštanjnu, na povabilo Na odprtju razstave iz zbirke slik kolekcionarke **Gabi Kuss-Knežević** v lovranškem hotelu Villa Eugeniya pa je neutrudni Alojz Usenik s članicama dramske skupine **Dragico Rizman** in **Zdenko Jelovčan** pripravil tudi priložnostni kulturni program.

Omeniti velja še zanimivi predavanja, ki ju je pripravila planinska skupina: predstavila sta se član Gorske reševalne službe Slovenije **Klemen Gričar** in član PD Matica iz Ljubljane **Stane Soklič**, slednji z naravnimi lepotami Durmitorja.

Marjana Mirković

DECEMBER V SLOVENSKEM DRUŠTVU ISTRA

Zagon, s katerim smo lani pognali delo v našem društvu, nas je okrepil, uspehi pa spodbudili, da se izkažemo tudi v zadnjem mesecu leta.

9. decembra smo pripravili že tretjo razstavo v letu 2004. S svojimi slikami se je predstavila naša članica, akademska slikarka **Suzana Žirovnik Kariko**. Na otvoritvi razstave je bilo okoli 30 obiskovalcev, med njimi tudi konzul s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu **Marjan Ristič** in načelnik oddelka za narodne manjšine pri Istrski županiji **Fabrizio Radin**.

Predsednica društva **Alojzija Slivar** je v nagovoru s ponosom poudarila uspešno delovanje, ki je sledilo nekajletnim težavam z zagotovitvijo prostora in njegovim opremljanjem. Naša stremeljenja so zdaj usmerjena k oživitvi sekcij - pevskega zbora, folklore, dramske skupine - in seveda organiziranji pouka slovenskega jezika.

Že dva dni pozneje, 11. decembra je na našo pobudo v Pulju gostovala dramska skupina Prosvetnega društva iz Štandreža v Italiji, in sicer s svojo uspešnico Stara Garda. S presenetljivo globokim življenjem v vloge starčkov, ki preživljajo ne preveč srečne dni, so trije glavni igralci nav-

dušili publiko in si po dveh predstavi prislužili velik aplavz. Ob koncu leta se je sama po sebi rodila ideja, da bi razveselili tudi naše malčke. 23. decembra smo v prostore društva povabili dedka Mraza. Na srečanje z njim je prišlo okoli 30 otrok, starih od dveh do osemnajstih let. Med njimi sta se najbolj opogumili sestrici **Božena** in **Simona Bukovnik**, ki sta zaigrali vsaka na svoj instrument, flavto in sintesizer. Dedek Mraz pa je nato z otroci pokramljal, v slovenščini seveda, in jim iz svoje vreče podelil darilca. V bleščečih vrečkah so se med drugim našle tudi slikovnice in knjige v slovenščini. Prireditev se je končala z ogledom risanke Sneguljčica, ki je navdušila predvsem najmlajše.

Delo v letu 2004 smo končali z volilno skupščino, na kateri so člani podaljšali mandat dosedanji predsednici **Alojziji Slivar**. Njena namestnica je postala **Marija Langer**, tajnica društva pa **Marjeta Diminič**.

Klavdija Velimirovič

SLOVENSKI KULTURNI PRAZNIK V SPLITU

Februar je zares svečan, ne le zaradi ledenih sveč in sveč, s katerih kaplja vosek, ampak predvsem zato, ker je v njem 8. februar - kulturni praznik, ki časti Franceta Prešerna iz Vrbe in vse tist, ki se ukvarjajo s kulturo na področju besedne umetnosti, glasbe, plesa, slikarstva. Ob tem prazniku tudi Slovenci zunaj domovine več razmišljamo o kulturi, sestavnem delu našega življenja. Trudimo se in si želimo, da bi videli, slišali in doživeli nekaj lepega, novega, drugačnega. Tudi letos smo ga Slovenci v Splitu v dveh bogatih večerih preživeli zares lepo. Osrednja prireditev je bila 4. februarja v dvorani "Kazališta mladih". S toplimi in vzpodbudnimi besedami je vsem Slovenkam in Slovencem čestital ob prazniku splitski podžupan dr. **Ljubomir Urlič**, številne ugledne goste in vse prisotne pa je pozdravila voditeljica programa **Vera Hrga**. O kulturnem prazniku in kulturi kot pomembnem elementu za krepitev nacionalne zavesti nekega naroda je spregovoril **Gustav Zupan**. Povabilu, da se nam pridruži in nam polepša svečanosti, se je prijazno odzval na Dunaju živeči samostojni književnik **Lev Detela**. Spregovoril je o svojem delovanju na Dunaju in se v odlomkih iz knjige Emigrant spomnil svojih potovanj in obiskov za hrvaško mejo v času otroštva. Potem pa smo se predali svetu šansona, v katerega nas je s svojo neverjetno interpretacijo popeljala šansonjerka **Nika Vipotnik** ob spremljavi pianista **Jožija Šaleja**. Kakšno uživanje v virtuoznem in spontanem muziciranju, čutenju trenutka, profesionalnosti in entuziazmu. Tri legendarne osebnosti šansona Jacques Brell... "moški, ki ne joče ni moški", Edit Piaff... "ko je žalostna pesem, sem žalostna jaz; pesem je izpoved nekega srca in jaz sem pesem", pa naš Ježek s satiričnim "Ne, ne, ne, ne, ne Darwin nima prav"...in "Človek ni eden, človeka sta dva"... Čudovito. Nepozabno.

Večer se je nadaljeval s pašo za oči, ki so jo izvezle članice naše klekljarske skupine. Pridne roke klekljaric so ustvarile kopico prečudovitih vzorčkov, prtičkov, slik, posteljnine, uporabnih predmetov, oblačil in prav je, da so jih pokazale radovednim očem širše splitske javnosti. Čipke so na zidovih in v linah 1.700 let stare Dioklecijanovega stolpa zablestele v vsej svoji lepoti. Ali kot je v katalogu zapisala Vera Hrga: "Čipka, mehka pajčevina na jutranji rosi. Ustvarilo jo je hrepenenje po lepoti. Vsa nežna in razkošna pripoveduje. V pričujočih stvaritvah je srce spregovorilo z lepoto, potem jo je domišljija stkala v koprenaste zgodbe."

Gostoljubnost in prijazen dom je čipkam ponudilo "Evropsko gibanje". Razstavo, ki je bila odprta cel teden, je svečano odprla **Ana Dešković**. Številni obiskovalci niso skrivali svojega navdušenja, mnoge besede pohvale in občudovanja so za vedno zapisane v knjigi vtisov.

Drugi večer v okrilju veličastnega stolpa, svojevrsten poklon sožitju med našima dvema domovinama, dvema sorodnima narodoma, dvema kulturama., poezijama, je bila predstavitev knjige Kaplja darovana pesnice **Sonje Senjanović-Peračić**, najboljše sodobne poznavalke in negovalke splitske govorne izvirnosti - čakavščine. Predstavljena knjiga je nov list v poglavju njenega ustvarjanja v zrelih letih. Iz svoje čakavščine je prešla na hrvaško štokavščino, obenem pa v dveh ciklih Pesem koreninam in Sončna pot v slovenščini želi "zavestno stopiti v dialog s svojo preteklostjo, s svojim izvorom in predniki, s svojimi koreninami, ki so tudi v Sloveniji. Njena mati, ki ji je napisala pretresljivo poetično pismo Me slišiš, mama, je namreč bila Slovenka, doma v bližini Celja" (Lev Detela). O njeni poeziji je v uvodu spregovoril prof. **dr. Tonči Šitinič**, ki je z izbranimi besedami govoril tudi o Prešernu, kulturnem prazniku in tesni povezanosti dveh sorodnih, sosednjih narodov, katerih jezik je tako prijetno slovansko mehak, speven in soroden. O slovenskem ciklu v knjigi je spregovoril Lev Detela. Pesmi so brali igralka **Magda Matošić**, **Ivan Senjanović** in Vera Hrga, v glasbenem delu pa sta v duetu nastopila Nika Vipotnik in Joži Šalej, ter klapa Peristil.

Dva hladna, vetrovna februarska dneva sta bila za Slovence v Splitu tako prijetno topla.

Vera Hrga

75 LET SLOVENSKEGA DOMA

3. decembra je bilo v Dramskem gledališču Gavella spet slavnostno. V dvorani, kjer smo pred petimi leti praznovali 70. rojstni dan našega društva, se je spet trlo članov Slovenskega doma in njihovih prijateljev, tokrat na počastitvi 75-letnice nepretrganega delovanja najstarejšega slovenskega društva na Hrvaškem.

Dobro došli, dobri ljudje, je pisalo na vabilih, ki so zagotavljala vstop v dvorano in so pošla že nekaj dni pred slovesnostjo. Dobro došli, dobri ljudje, je bil naslov prireditve, ki se je obiskovalcem zagotovo vtisnila v spomin, saj so se na odru poldrugo uro vrstile slavnostne, mogočne, prijetne, zelo osebne, zbadljive in celo izzivalne točke. Slovesnost je potekala pod pokroviteljstvom dveh predsednikov držav, **Stjepana Mesića** in **Janeza Drnovška**. Vendar pa predsednikov ni bilo; v imenu hrvaškega predsednika

se je slovesnosti udeležil njegov svetovalec **Ivica Maštruko**, v imenu slovenskega predsednika pa veleposlanik v Zagrebu **Andrej Peter Bekeš**. Prišli so tudi drugih slovenskih društev na Hrvaškem, predstavniki

hrvaške vlade, številnih društev nacionalnih manjšin, zagrebškega mestnega poglavarstva in seveda sedme sile.

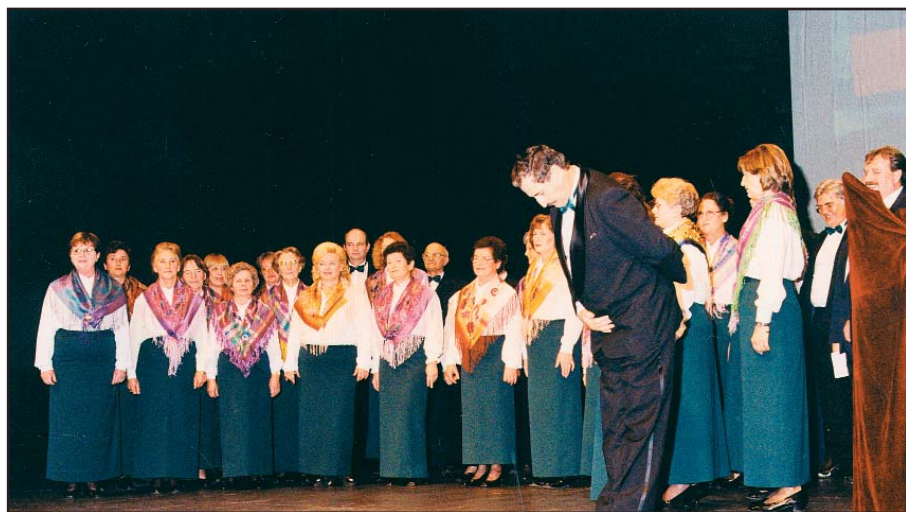
Slovesnost se je začela s hrvaško in slovensko himno, nato pa je predsednik društva **Darko Šonc** gostom izrekel dobro-

došlico in v kratkem, a doživljajem polnem govoru nanizal nekaj misli in vprašanj, s katerimi se ukvarja slovenske skupnost na Hrvaškem. Sledila je umetniška prireditev, ki jo je povezovala gostiteljica večera, izjemna slovenska igralka **Violeta Tomič**. Ob klavirski spremljavi **Igorja Semeta** je doživeto recitirala

pesmi Miroslava Krležje, Tina Ujevića, Edvarda Kocbeka in Toneta Pavčka ter prepričljivo interpretirala vezno besedilo Tomaža Letnarja, ki se je dotikalo najrazličnejših plati hrvaško-slovenskega sožitja in sosed-

stva, prepletenosti dveh narodov, dveh jezikov in dveh kultur, bližine in oddaljenosti med dvema državama. Prvemu vrhu večera so bili obiskovalci priča že kar na začetku programa, ko se je **Violeti To-**

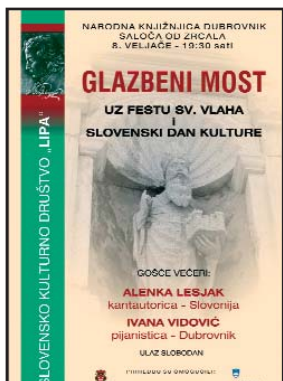

svoje umetniške poti na Hrvaškem. Mladi glasbeniki, ki so se pod okriljem Slovenskega doma združili v ansambel **Slovenica**, so presenetili z nenavadno, džezovsko priredbo venčka slovenskih narodnih pesmi. Sledil je drugi vrhunec večera, nastop pevskega zbora **Ansambla Lado**, ki je dvorano navdušil s pretanjeno, natančno in mogočno izvedbo dveh hrvaških in dveh slovenskih narodnih pesmi (Dobro večje dobri ljudi, Ivanjski ples, Oj, božine, Poslušajte vsi ljudje). In za konec - neuradna himna Slovenskega doma, znamenita melodija slovenskih Avsenikov, Slovenija, od kod lepote tvoje. Pevskemu zboru Slovenskega doma je z veseljem pritegnilo tudi občinstvo. Prireditev, ki jo je režiral **Peter Juratovec**, je bila pri kraju in so že hiteli na druženje in pogostitev v Hrvaškem kulturnem klubu, izmenjava vtisov po slovesnosti je potrdila, da je prireditev uspela in da se člani Slovenskega doma in njihovi prijatelji že veselijo vnovičnega snidenja - ob 80-letnici društva. (T.J.I.)

mič pri recitiranju Krleževih verzov iz Balad Petrice Kerempuha "Nikdar ni tak bilo da ni nekak bilo..." kar iz dvorane pridružil legendarni hrvaški igralec **Zlatko Vitez**, ki je nato na odru prepričljivo interpretiral še hrvaški prevod Prešernove Zdravljice. Sopranistka **Kristina Bek - Lang** je ob klavirski spremljavi **Zorana Šonca** zapela Prešernovo Nezakonsko mati, ki jo je uglasbil Franjo Serafin Vilhar Kalski. Vilharjevo pesem Domovini je zapel **mešani pevski zbor Slovenski dom** pod taktirko **Franca Keneja**. Člana Slovenskega doma, dramska igralca **Josip Bobi Marotti** in **Ivica Kunej** sta obudila spomine na začetke

DOGODKI V DUBROVNIŠKI LIPI

16. januarja se je v prostorih našega društva v hotelu Plakir zbralo kar štirideset članov, ki jih zanima učenje slovenskega jezika. Podrobnosti o tečajih slovensčine, ki naj bi kmalu stekli v okviru našega društva, nam je pojasnila profes-

rica **Vera Hrga** iz Splita. Tako se je vnovič potrdilo dobro sodelovanje z nam najbližjim slovenskim društvom iz Splita.

8. februarja smo proslavili slovenski kulturni praznik. Zbrali smo se v ugledni dvorani mestne knjižnice, kjer smo prisluhnili gostoma iz Slovenije, kitaristki in kantavtorici **Alenki Lesjak** in kontrabasistu **Blažu Lesjaka** ter dubrovniški pijanistki in pesnici **Ivani Vidović**, ki je diplomirala na Akademiji za glasbo v Ljubljani in je dobitnica Prešernove nagrade. Srečanje je bilo zastavljeno kot kulturni most, ki nas povezuje v času praznovanja dneva mesta Dubrovnika na dan sv. Vlaha (sv. Blaža). Dvorana je bila polna, kar nas je spodbudilo, da bomo podoben dogodek v znamenju kulturnega sodelovanja vnovič pripravili že maja.

Barbara Njirić

DOGODKI V DRUŠTVU DR. FRANCE PREŠEREN

Od starega leta smo se poslovili veselo, kakor se spodobi. Pripravili smo tudi razstavo božično-novoletnih čestitk, ki so jih marljivo izdelale članice sekcije Pridne roke. Prav zares vredno pohvale.

Novo leto je že daleč za nami, vsaj tako se zdi.

Da bi okrepili aktivnosti in v dejavnosti vključili čim več članov, smo uvedli kar nekaj novosti. Druženje ob četrtkih smo osvežili tako, da smo uvedli veliko druženje vsak prvi četrtek v mesecu. Zdi se, da se takšno

druženje članom všeč, saj v nekaj minutah zvedo vse, kar se je zgodilo in kaj načrtujemo v naslednjem mesecu. Proslavimo tudi rojstne dneve, za- pojemo, včasih celo zaplešemo. Na srečanjih ob ostalih četrtkih se člani lahko aktivno vključijo v delo sekcije Pridne roke, ki jo vodi vsestransko aktivna **Jadranka Grbelja**. Za šivanje domiselnih kostimov za pustovanje pa niso bili dovolj samo četrtki, ampak je bilo potrebnega veliko več časa. Maske so se predstavile na "krofenbalu" v klubu, pa tudi v Vodica, na glavni šibenski povorki in še kje... "Krofenbal" smo imeli v soboto, 5. februarja, krofov, kuhanega vina in dobre volje zares ni manjkalo.

Prešernov dan smo slovesno proslavili 8. februarja v naših prostorih, čez večer in program nas je popeljala **Katja Bavdaž**, ki je program osmislila malo drugače, kakor smo bili navajeni prejšnja leta. Po uvodnih besedah **Mire Knežević** so Prešernovke odpele Zdravljico, Luna sije in Pa prav lepo je res na deželi. Naši najmlajši so nas spet razveselili s svojo pridnostjo; recitali so Župančičeve pesmice. Nato nas je Katja Bavdaž s pomočjo tonskih zapisov in ob pomoči več članov popeljala skozi različna besedila v narečjih. Tako smo se sprehodili po celi Sloveniji in sledili zamisli Bavdaževe, da je treba velik slovenski praznik obeležiti tako, da se spomnimo dogodkov in ljudi, ki so pomembno povezani s kulturno življenje slovenskega ljudstva. Vsakokrat skušamo osvetliti vsaj en listič, ki je zrasel na ogromnem kulturnem drevesu, katerega korenine se- gojajo daleč tja v prazgodovino.

Proslavo je zabeležila tudi ekipa Hrvške televizije in že naslednji dan nas je v oddaji Panorama gledala cela Šibenska županija. V oddaji Prizma pa za prispevek očitno ni bilo prostora.

Za obložene kruhke, slaščice in pijačo pa so poskrbeli vsi tisti, ki so v februarju praznovali rojstni dan. In še skupna fotografija, vrtnice, skromna darilca, pesem in ples dolgo v noč.

Mira Knežević

60. OBLETNICA VRNITVE IZ IZGNANSTVA

Osrednja prireditve ob 60. obletnici vrnitve iz izgnanstva in begunstva bo v 4. junija 2005 na Rajhenburškem gradu, prek katerega je bilo v izgnanstvo odpravljeno 60 tisoč Slovencev. Društvo izgnancev Slovenije je začelo z obnovo grajskih hlevov, kjer bo postopoma nastajal muzejski objekt. Sčasoma naj bi prerasel v evropski muzej v spomin in opomin na eksodus v 2. svetovni vojni. Krajevne organizacije DIS so doslej za obnovo prispevale prek 7,5 milijonov tolarjev. KO DIS Zagreb je začela prispevke zbirati konec leta 2004, akcija pa se še nadaljuje. Doslej je 17 članov prispevalo 36.000 tolarjev. Poimenski seznam darovalcev bo objavljen v posebni brošurici, ki bo izšla ob

odprtju streh grajskih hlevov 4. junija. Slovenski izgnanci, ki živimo na Hrvškem, se bomo proslave udeležili, saj se bo na Rajhenburškem gradu zbralo deset tisoč Slovencev - žrtev vojnega nasilja.

Letošnje spominsko leto bo zaznamovano še z mnogimi drugimi aktivnostmi. Med drugim bo v Muzeju novejšje zgodovine (v Cekinovem gradu) v Ljubljani odprta razstava o izgonu Slovencev. Tudi naši člani lahko prispevajo fotografije, predmete in druge stvari iz izgnanstva. Vse slike in predmeti naj bodo označeni z imenom darovalcev in imenom kraja taborišča. Fotografije in predmete bodo pošiljateljcem vrnili.

Izšla bo tudi druga knjiga Spomini in pričevanja. Svoje spomine na trpljenje med 2. svetovno vojno so doslej zapisali naslednji naši člani: akademski slikar **Jože Rebernak**, ki je tekstu priložil dve grafike iz taborišča, **Josip Bobi Marotti**, **Klara Žel** (tekst in dve pesmi), **Marijan Horn** (tekst in pesem), **Franc Strašek**, **Julijana Kepec**, **Danijela Perić**,

Kristina Rusak, **Štefanija Maravić**, **Jozefa Bogolin**, **Vlado Jugović** (tekst in dve pesmi), **Slavko Kramar** (tekst in fotografije).

Letos bo izšla tudi brošura o spomenikih in spominskih ploščah, posvečenih izgnancem, izdana bo spominska znamka (18. marec), predstavljen bo najnovejši film o izgonu in o žrtvah fašizma, organizirana bosta pohoda (30. aprila Murance - Telče in 16. julija Telče - Bučka), pripravljene bodo spominske brošure, sponke, zloženke...

Pozivam vse člane naše krajevne organizacije, da po svojih močeh prispevajo k primerni obeležitvi obletnice vrnitve iz izgnanstva, saj je naša dolžnost, da se ohrani spomin na pretrpljene strahote, na leta, ki se ne smejo nikoli ponoviti.

Veselim se srečanja na proslavi 60. obletnice vrnitve oz izgnanstva na Rajhenburškem gradu in tudi na razstavi v Cekinovem gradu.

Alojz Slavko Kramar,
predsednik KO DIS Zagreb

DR. STANISLAV PAVLIN:

LETALSKI PROMET JE VAREN

Tokrat smo se za Novi odmev pogovarjali z rojakom **Stanislavom Pavlinom**, strokovnjakom za letalski promet. Stanislav Pavlin živi in dela v Zagrebu. Tu se je tudi rodil. Na svet je prišel kmalu po koncu 2. svetovne vojne, leta 1949, kot peti otrok v slovenski družini. V Zagrebu se je tudi šolal in ustvaril zavidljivo strokovno kariero.

Kakšna je bila vaša profesionalna pot?

Po diplomi na Prometni fakulteti sem se zaposlil kot projektant-planer prometa v Aerodromu Zagreb, kmalu pa sem postal tudi zunanji sodelavec in asistent na matični fakulteti, kjer sem leta 1980 tudi magistriral, leta 1989 pa še doktoriral, in sicer z zagovorom teze o vplivu tehnologije na zmogljivosti potniških terminalov letališč.

V Aerodromu Zagreb sem bil zaposlen do leta 1991, zadnjih deset let kot vodja organizacije, razvoja in investicij. Največji izziv je bilo zagotavljanje prostora za nov potniški terminal, nov cestni pristop in drugo vzletno-pristajalno stezo v prostorskem načrtu mesta Zagreb.

Ob osamosvojitvi Hrvaške leta 1991 sem postal pomočnik ministra za letalski promet v hrvaškem prometnem ministertvu. Tako kot kolegi v Sloveniji smo morali tudi mi organizirati civilno letalstvo, ki je bilo prej centralizirano v Beogradu. Delal sem po cele dneve, saj je bilo zaposlenih malo, nalog pa ogromno. Ponosen sam na delovne rezultate, ki smo jih dosegali tudi s pomočjo evropski držav in to v obdobju, ko Hrvaška še ni bila mednarodno priznana.

Dve leti pozneje sem se vrnil v matično podjetje, vendar sem zaradi nesoglasij o politiki razvoja kmalu dal odpoved in se zaposlil na Fakulteti prometnih znanosti. Postal sem vodja katedre za infrastrukturo zračnega prometa. Svoje delo visokošolskega predavatelja imam nadvse rad. Občasno gostujem kot profesor na Fakulteti

ti za pomorstvo in promet v Portorožu in Fakultetu za promet in komunikacije v Sarajevu.

Lahko pojasnite, kaj je pravzaprav infrastruktura letalskega prometa?

Če odgovorim z eno besedo, je to - letališče. Z razvojem letališč sem se ukvarjal že v času, ko sem bil zaposlen v Aerodromu Zagreb. Zanimala so me letališča na Hrvaškem in tudi v Sloveniji. Sredi 80 let prejšnjega stoletja sem pripravil tehnološki projekt za razširitev potniške stavbe na letališču Portorož, na Brniku pa sem bil poročevalec komisije za tehnologijo pri izbiri projekta nove potniške stavbe. Bil sem tudi svetovalec za razvoj letališč v Sarajevu, Skopju, Rigi, Jekaterinburgu, Kemerovu itd.

Ali je res, da je letalski promet najbolj varen?

Res je, To potrjuje tudi statistika. Vsako leto z letali potuje približno 2 milijardi potnikov, vsako leto je povprečno tisoč žrtev nesreč. To je nekajkrat manj kot v drugih prometnih panogah.

Danes letalstvo ni samo promet potnikov in blaga.

Redni in izredni promet potnikov in blaga na svetu opravlja okoli 30 tisoč letal. Tu pa so še manjša letala, ne le za šport in rekreacijo, ampak tudi za dejavnosti poslovnežev ali korporacij. Tu je taksi prevoz potnikov in prtljage, pa tako imenovano delo iz zraka, kjer se uporabljajo tudi helikopterji: v fotogrametriji, v gradbeništvu, gasilstvu, iskanju in reševanju poškodovanih

in bolnih, nadzoru državne meje, požarov in prometa, za kalibražo navigacijskih naprav, v oskrbi s pošto, hrano in pijačo ljudi, ki živijo oddaljeni od mest, za prevoz zdravnikov, vzdrževalcev... Samo v ZDA je desetkrat več takih letal, kot tistih v javnem prometu. Podobno je drugod v svetu.

Kako pa je na letalski premote vplival terorizam, še posebej po napadu na ZDA?

11. septembra leta 2001 je bilo prvič v zgodovini letalo s potniki uporabljeno za uničujoče delovanje na zemlji. Štiri ugrabljeni letala so imela od 260 do 270 potnikov in članov posadke, samo dve letali sta ubili prek 3 tisoč ljudi. Dogodek je terjal okrepitev sistema varnosti. Prvi ukrep je bil onemogočanje odpiranja vrat pilotske kabine iz potniške kabine. Sprejetih je bilo še precej drugih ukrepov, ki pa javnosti niso znani. Ti ukrepi so zahtevali in še zahtevajo ogromno denarja. Pred terorističnim napadom se je letalski promet povečeval za 3-5% na leto, po tem dogodku pa je naglo upadel in potreba so bila tri leta, da se je promet vrnil na številke iz leta 2000.

Kakšna je vloga različnih služb na letališču?

Različne službe skrbijo za oskrbo letala, za brezhibno spoštovanje urnikov pletov, sprejem in odpravo potnikov in prtljage ter sprejem in odpravo blaga in pošte. Letališče ponavadi ponudi v koncesijo določene komercialne dejavnosti, kot so restavracije in trgovine, v najem pa odda prostore za različne dejavnosti, kot so pošta, banka itd. Tu je tudi letališka kontrola letenja, ki skrbi za varen prilet in pristajanje letala, gibanje do ploščadi, varno gibanje do vzletno-pristajalne steze in vzletanje.

In kakšna je po vaši oceni prihodnost največjega letala Airbus A380?

Airbus je zagotovo zelo skrbno pripravil študijo o profitabilnosti novega letala. V njegov razvoj so vložili prek 2 milijardi evrov. Doslej so že prejeli naročila za 150 takšnih letal. Ko so pred 35 leti zgradili prvi Boeing B747, ki ima za tretjino manj sedežev, so se zastavljala enaka vprašanja. A so jih doslej izdelali že prek 1.200! Res pa je, da letališča niso pripravljena za sprejem letala A380, ki ima prvič v zgodovini letalstva kar dve potniški palubi. Velika letališča se pripravljajo za to letalo, kar pa zahteva ogromno denarja.

Silvin Jerman

KAJ JE NOVEGA V SLOVENSKO-HRVAŠKIH ODNOSIH?

ZAGREB - Časnik Delo je konec novembra objavil oris hrvaških pogajalskih izhodišč glede meje do Slovenije. Jeseni so v Zagrebu preigravali in analizirali le možnost arbitraže ali sodnega postopka; za bilateralo praktično niso pustili prostora. Analitiki hrvaškega zunanjega ministrstva so se najbolj ogrevali za Meddržavno sodišče v Haagu ali Mednarodno sodišče za pomorsko pravo v Hamburgu. Ker slednje za Slovenijo ne pride v poštev, saj je podpredsednik sodišča Hrvat **Budislav Vukas**, so analitiki priporočili Haag. Tudi arbitraža za Hrvaško naj ne bi bila najboljša, saj upošteva predvsem pravilo kompromisnih rešitev, tudi v korist slabše strani, prav tako pa ni nujno, da se uporabijo že znane rešitve iz mednarodnega prava. Premier **Janez Janša** je sicer novembra napovedal, da mejni problem ne bo osrednja točka te vlade.

UMAG, ZAGREB - V začetku januarja je umaški sodnik za prekrške **Vladimir Vidović** sporočil, da so njegove odločbe o prekrških, s katerimi je kaznoval 12 slovenskih državljanov zaradi incidenta na mostu čez Dragonjo, postale pravnomočne. Sodnik je med dvanajsterico kaznoval tudi slovenskega okoljskega ministra **Janeza Podobnika** in njegovega brata Marjana z okoli 80 tisočaki. Sodnik je že konec oktobra lani poslal slovenskemu pravosodnemu ministrstvu prošnjo, naj v skladu s konvencijo o meddržavni pravni pomoči vroči odločbe, kar je le-to zavrnilo, saj je bila zahteva v nasprotju s slovenskim pravnim redom in bi lahko škodila suverenosti države. Aretacija državljanov je bila po prepričanju slovenske strani izvedena, da bi Hrvaška enostransko uveljavila razmejitev

in poskušala prejudicirati slovensko-hrvaško mejo. Večina "kaznovanih" je izjavila, da kazni ne misli plačati.

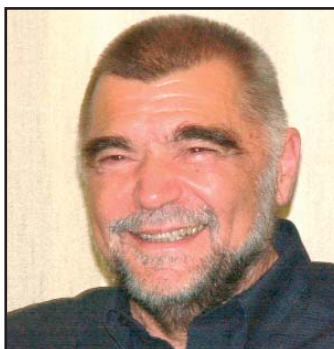
MOKRICE - Konec letošnjega januarja je sledilo prvo pomembnejše srečanje na vrhu. Na delovnem kosilu na gradu Mokrice (kjer sta nekoč skupaj igrala golf) sta se premiera **Ivo Sanader** in **Janez Janša** strinjala, da obstaja dobra volja za zapiranje odprtih poglavitj med državama. Nekatere rešitve bosta državi poiskali že v prihodnjih tednih, sta zagotovila, najpomembnejši problemi pa bodo stvar dvostranskih pogovorov v naslednjih mesecih. Napovedala sta sprejetje sporazuma o izogibanju incidentov, sporazum o izogibanju dvojnemu obdavčevanju in ustanovitve zgodovinske komisije, pa skupno sejo obeh vlad v prvi polovici leta nekje na Hrvaškem. Janša je med drugim predstavil novo stališče slovenske vlade, da je arbitraža ena od možnosti, če ne bo mogoče skleniti dvostranskega sporazuma o meji. Premiera sta se "po konstruktivnih dveh urah" strinjala, da ni vprašanja, ki bi usodno bremenilo državi ali evropsko perspektivo.

ZAGREB - Sporazum o meji s Slovenijo je treba doseči na evropski način, in to najraje v sodnem postopku pred Meddržavnim sodiščem v Haagu, saj bi nov poskus, da bi dosegli dvostranski sporazum o meji ali se dogovorili o arbitraži, pomenil zgolj zavlačevanje. To je bilo glavno sporočilo februarke okrogle mize Kako rešiti mejne spore s Slovenijo, ki jo je v Zagrebu organizirala Hrvaška stranka prava (HSP). Akademik **Vladimir Ibler** je po pričakovanjih slovenska pogajalska izhodišča označil za protipravna in neutemeljena, glede reševanja mejnega spora pa meni, da je arbitraža nepotrebna, saj bo prinesla zgolj nove spore in zavlačevanje. Najboljša rešitev je Meddržavno sodišče v Haagu, ki že obstaja in s katerim bi se državi izognili iskanju arbitra.

LJUBLJANA, ZAGREB - Slovenija ni ne na prometnem ne na carinskem področju v zadnjem času sprejela nobenega ukrepa, na

katerega bi lahko Hrvaška odgovorila tako, kot je, in na vrat na nos uvedla ukrepe proti slovenskim prevoznikom, sta na začetku t.i. avtoprevozniške vojne zatrdila vodja sektorja za prometno politiko in mednarodne odnose v prometnem ministrstvu **Matjaž Vrčko** in generalni direktor generalne carinske uprave **Franc Košir**. Slovenija je začela izvajati uredbo EU, ki omejuje prevoze prevoznikov iz tretjih držav znotraj carinskega območja EU. V Bruselj je tudi tokrat šlo vprašanje, ali Slovenija pri izvajanju uredbe ukrepa pravilno; Bruselj je slovenskim argumentom pritrdil. Državi naj bi zaplet odpravili z razpravo v mešani komisiji za cestni promet.

ZAGREB - Sredi februarja je prisegel novi-stari hrvaški predsednik **Stjepan Mesić**. Slovenske-

ga predsednika **Janeza Drnovška** v Zagreb ni bilo, to dejstvo je pritegnilo veliko pozornosti; hrvaški mediji so se spraševali, za kakšno Drnovškovo sporočilo gre. Slovenski predsednik je v hrvaško prestolnico poslal "posebnega odposlanca" **Iva Vajgla**. Mesić je veliko prostora v svojem govoru namenil sosedam (predvsem Italiji). Dejal je, da nastajajo ovire med Hrvaško in sosedi tako na eni kakor na drugi strani; pozval je k sodelovanju in proti iskanju stvari, ki ločujejo. Zgodovina ne sme onemogočati poti v prihodnost, je dejal Mesić, a je ne smemo tajiti. "Še pomembnejše pa je, da je ne smemo ponarejati. Vsak boj proti resnici je vnaprej obsojen na neuspeh. Vsakdo, ki se noče spopasti z resnico o sebi in svoji preteklosti, je strahopetec. S pogumom je treba resnici pogledati v oči, najprej resnici o sebi, šele nato o drugih," je

dejal. Sosedom je obljubil dobre in normalne odnose in sodelovanje.

ZAGREB - Ko je konec februarja v javnost prišla informacija, da tudi Slovenija razmišlja o razglasitvi zaščitnega ekološkega pasu, se nanjo ni odzval nobeden od pomembnejših hrvaških politikov se. So pa se do te napovedi opredeljevali manj pomembni politiki, nekateri strokovnjaki in "državotvorni" mediji. Sporočila so si bila skoraj enotna: Slovenija ne more razglasiti ekološkega pasu, ker ga nima kje; slovenske namere niso v skladu z mednarodnim pravom; Slovenija nima epikontinentalnega pasu oziroma stika z odprtim morjem in torej ne more razglasiti nobene od mogočih zaščitnih con. Eden od strokovnjakov, **Davorin Rudolf**, je denimo dejal, da Slovenija ne more razglasiti zaščitnega pasu, ker ga nima kje. **Tonino Picula**, bivši hrvaški zunanji minister, pa je izjavil, da "Slovenija lahko obdrži zgolj iluzijo in mit, da ima celovitost Piranskega zaliva, vsi pa dobro vemo, da je nima."

ZAGREB - Sabor je na koncu februarkega zasedanja obravnaval tudi resolucijo o načelih meddržavnih pogajanj Hrvaške s Slovenijo, ki jo je vložila Hrvaška stranka prava (HSP) in jo tudi gladko zavrnil. Saborski zastopniki so ocenili, da so odnosi med prijateljskima državama kljub odprtim in nerešenim vprašanjem dobri in da hrvaška vlada glede odnosov s sosedo ubira ustrezne korake in da dobro ščiti hrvaške nacionalne interese in teritorij. HSP je predlagala vztrajanje pri (sicer izmišljeni) črti sredine v Piranskem zalivu, posamično reševanje odprtih problemov na temeljih mednarodnega prava, omejitev sporazuma o obmejnem prometu in sodelovanju, stalno prisotnost policije in obalne straže v Piranskem zalivu ter odločno posredovanje pravosodnih organov pri vsaki "kopenski" kršitvi suverenosti. Saborska večina je ocenila, da je potrebno reševanje odprtih vprašanj tistim, ki so že vzpostavili kakovostne odnose, torej obema vladama in premieroma.

Rok Kajzer

SLOVENIJA V ZADNJIH MESECIH

Novembra je kandidat za mandatarja na predlog predsednika države **Janeza Drnovška** pričakovano postal predsednik SDS **Janez Janša**. V novo koalicio kljub nekaterim pričakovanjem ni vstopila ZLSD; nasprotovanje v stranki je bilo premočno, pogajanja z Desusom pa so v začetku novembra še trajala. Sestavljanje vlade je bilo v ospredju, vendar pa novice, da je strokovna nadzorna komisija zdravniške zbornice ugotovila, da je pet bolnikov z rakom zaradi zaostankov pri histoloških pregledih tkiv v celjski bolnišnici nedvomno utrpelo škodo za zdravje, javnost ni prezrla. Janša je mandat sredi novembra tudi dobil, prav tako pa je dosegel spremembe zakona o vladi, ki so spremenile število in sestavo nekaterih ministrstev. Novembra je Slovenija sprejela predlog nizozemskega predsedstva EU, da bo naša država predsedovala Svetu EU v obdobju od januarja 2007 do sredine leta 2008. Nadaljevala se je sestavljanje vlade - svet LDS je odločil, da v koalicio ne bo vstopil, zadržki so bili tudi v SLS in Desusu. Slaba dva meseca po parlamentarnih volitvah je Janša nato le podpisal koalicijsko pogodbo z NSi, SLS in Desusom, ki imajo v državnem zboru tako 49 sedežev. Konec leta sta bila zaradi odkritih nepravilnosti v ospredju tudi ljubljanska mestna občina in kranjska Fakulteta za organizacijske vede. Dekan **Jože Florjanič** je, potem ko so mu mediji dokazali številne nečednosti, le ponudil odstop. Slovenija je natančno dva meseca po parlamentarnih volitvah tudi uradno dobila osmo vlado. Zadnji

član nove ministrske ekipe je postal župan Slovenske Bistrice **Ivan Žagar** (SLS), ki je prevzel ministrstvo brez listnice za regionalno politiko. LDS je na kongresu za predsednika stranke znova izvolila **Antona Ropa**. Slovenija je dobila tudi novega ljubljanskega nadškofa in metropolita **Alojza Urana**.

V zadnjem tednu starega leta je največ zanimanja požel novi obrambni minister **Karl Erjavec**, ki se je prvi odločil za nekatere kadrovske spremembe med svojimi sodelavci; predlagal je razrešitev direktorja obveščevalno varnostne službe **Zorana Klemenčiča**. Novo leto se je začelo v znamenju strožjih zakonov o varnosti cestnega prometa in o prekrških. Za škandal je poskrbelo vrhovno sodišče, ki je tržiškega župana **Pavla Rutarja**, ki je zlorabil svoj položaj, oprostilo, ker naj bi bil v "pravni zmoti". Nič kaj bolje ni ravnalo ljubljansko okrožno sodišče, ki je ustavilo preiskavo zoper glavne akterje afere Rdeči križ, med njimi zoper nekdanjega generalnega sekretarja **Mirka Jeleniča**. Jana je za Slovenko leta razglasila flavtistko **Ireno Grafenauer**.

Generalni direktor policije v ospredju tudi ljubljanska mestna občina in kranjska Fakulteta za organizacijske vede. Dekan **Jože Florjanič** je, potem ko so mu mediji dokazali številne nečednosti, le ponudil odstop. Slovenija je natančno dva meseca po parlamentarnih volitvah tudi uradno dobila osmo vlado. Zadnji

pričelo tudi v zadevi Orion - tožilstvo je vložilo zahtevo za preiskavo zoper 12 osumljenih. Vlada se je sicer znašla pod plazom kritik zaradi namere, da razširi krog najvišjih uradnikov, ki bi jih lahko razrešila brez krivdnih razlogov. Vlada je predlagala spremembe zakona o javnih uslužbenih, parlamentarna večina pa jih je tudi izglasovala. LDS in ZLSD sta takoj napovedali pobudo za oceno ustavnosti.

Janša je pred tedni predstavil še letošnje ključne prioritete vlade. Te bodo: izpolnitev pogojev za vstop v evropsko monetarno unijo, zagotovitev ugodnega okolja za razvoj gospodarstva in zagotavljanje socialne stabilnosti. Napovedali so tudi prodajo starega vladnega letala. Deloma se je razrešila tudi kriza na Fakulteti za organizacijske vede - nov dekan je postal **Robert Leskovar**. Sledilo je še nekaj kadrovskih zadev: na že tretji razpis za mesto generalnega državnega tožilca se je prijavila le **Barbara Brezigar**; poslanci pa so nevljudno zavrnili kandidaturu ustavne sodnice **Mirjam Škrk** za mesto članice stalnega arbitražnega sodišča v Haagu.

Gladovno stavkati so začeli (in hitro končali) tudi predstavniki t.i. izbrisanih, saj se njihova problematika ne razrešuje. Veliko razburjenja pa je požel plakat na vratih SNS, na katerem je pisalo: "Vsi izbrisani vabljeni na ples, igral vam bo Jelinčič na puškomitraljez!"

Rok Kajzer (in STA)

O ZNAMENITIH SLOVENCIH

Žiga Herberstein, misijonar, diplomat, potopisec in kartograf, od leta 1537 tudi državni baron, se je rodil 23. avgusta leta 1468 v Vipavi, umrl pa je 28. marca leta 1566 na Dunaju. Prepotoval je Dansko, Švico, Španijo, Češko, Madžarsko, Poljsko in Rusijo. S svojo knjigo o Rusiji je prvi v Evropi vsestransko opisal to državo.

Marko Gerbec je bil slovenski zdravnik in utemeljitelj slovenske znanstvene medicine. Rodil se je 24. oktobra leta 1685 v Šentvidu pri Stični, umrl pa je 15. marca 1718 v Ljubljani. Študiral je na Dunaju, v Padovi in Bologni. Od leta 1688 je bil redni član Akademije naravoslovcev na Dunaju. Po njem so poimenovali najvišje priznanje, ki ga Slovensko zdravniško društvo podeljuje svojim članom za dosežke v medicini.

Franc Anton Steinberg, slovenski in avstrijski politehnik, se je rodil 28. oktobra leta 1684 v Kalcu pri Zagorju. Umr je 17. februarja leta 1765 v Ljubljani. Bil je ravnatelj rudnika živega srebra v Idriji ter utemeljitelj proizvodnje živega srebra na znanstvenih osnovah. Proučeval je presihajoče Cerkniško jezero in o tem leta 1758 napisal knjigo. Bil je konstruktor modelov ter avtor načrtov in kart.

Žiga Valentin Popovič je bil slovenski narodoslovec, zgodovinar, geograf in jezikoslovec ter pionir modernih znanstvenih prizadevanj. Rodil se je 9. februarja leta 1705 v Acelinu pri Vojniku, umrl pa je 21. novembra leta 1774 v Perchtoldsdorfu pri Dunaju. Nemškogovorečim narodom je napisal eno od temeljnih slovnice, obenem pa je bil začetnik oceanografije kot nove znanstvene panoge.

Benedikt Kuripečič, slovenski diplomat in potopisec, se je rodil okoli leta 1500 v Gornjem Gradu, umrl pa je neznan kje in kdaj. Leta 1530 je z diplomati cesarja Ferdinanda I. odpotoval v Turčijo, po vrnitvi pa je o tej državi napisal knjigo.

Giovanni Scopoli se je v slovensko zgodovino vpisal z naravoslovnimi študijami o Sloveniji. Flora Carniolica, ki jo je izdal leta 1760, je prvo znanstveno delo o naravi Slovenije. V njej je opisal več kot tisoč rastlin, v drugi izdaji knjige leta 1772 pa je opisanih že več kot 1600 rastlin. V knjigi Entomologia Carniolica je predstavil več kot 1100 členonožcev, med njimi tudi prvič človeško ribico. Skupaj je izdal 21 knjig. Scopoli je bil tudi zdravnik v Idriji. Rodil se je 13. junija leta 1723 v Calvalseu (južna Tirolska) in umrl 8. maja leta 1788 v Pavii.

Anton Janša se je rodil 19. maja leta 1734 v Breznici na Gorenjskem. Umr je 13. septembra leta 1773 na Dunaju. Bil je kmet, samouk v čebelarstvu in slikarstvu. Leta 1770 je na Dunaju postal prvi cesarsko-kraljevi učitelj čebelarstva. Leta 1771 je izdal v nemščini razpravo o rojenju čebel. Posmrtno je izšel njegov popolni nauk o čebelarstvu. Njegovo knjigo o čebelarstvu so brez sprememb ponatisnili v Angliji še 200 let po prvem izidu. *Pripravil Silvin Jerman*

DR. DAMIR PRIMOŽIČ:

**ZDRAVNIK, ORGANIZATOR,
ZGODOVINAR, SPECIALIST
MEDICINE DELA**

Rojstvo in šolanje - **Damir Primožič** se je rodil 24. januarja leta 1924 v Zagrebu in je postal že tretji član družine Primožič, ki je s svojim delom pomembno prispeval k napredku na Hrvaškem. Oče je bil strokovnjak za pomorsko pravo, stari oče se je izkazal na področju šolstva, Damir pa v zdravstvu. Damir Primožič je v Zagrebu končal osnovno šolo in gimnazijo. Maturiral je leta 1942, takoj po končani srednji šoli pa je bil vpoklican v vojsko in napoten na šolanje za častnika v Stockerau v Nemčiji. Po koncu 2. svetovne vojne se je jeseni leta 1945 vpisal na Medicinsko fakulteto v Zagrebu, kjer je diplomiral leta 1951. Obvezno stažiranje je opravil na zagrebški kliniki Rebro.

Službena pot - Prvo službo kot mladi zdravnik je Damir Primožič dobil v Kotarski ambulanti v Petrinji aprila leta 1952. Že avgusta je dobil novo službo, in sicer v ambulanti splošne medicine v Bregani, ki je delovala v okviru samoborskega zdravstvenega doma. Tu je bil do februarja leta 1955, ko se je zaposlil v Srpskih Moravicah, v ambulanti v okviru železničarskega zdravstvenega doma Ogulin. Tu je deloval dobra štiri leta. Kot izkušen zdravnik je novembra leta 1959 dobil delo v zdravstvenem domu Samobor. Tu je delal 30 let, vse do upokojitve leta 1989. To je bilo obdobje, ko je največ prispeval k hrvaškemu zdravstvu, saj je ob rednem zdravniškem delu v ambulanti sodeloval tudi pri organizaciji medicinske službe, se posvečal splošnemu delu v preventivi, specialističnemu delu v medicini dela, znanstveno-strokovnemu delovanju in zgodovini zdravstva.

Ko je prišel v samoborski zdravstveni dom, je bil njegov ravnatelj dr. **Adalbert Georgijević**, ki se je ukvarjal z novim načrtom organizacije in delovanja zdravstvenega doma zdravlja. Dr. Primožič je hitro pokazal velike organizacijske sposobnosti. Postal je pomočnik ravnatelja in je uresničeval njegove organizacijske zamisli. Ustanovil je in vodil higiensko-epidemiološki oddelek. Specializiral je medicino dela. Ustanovil je in vodil dispanzer medicine dela. Nikoli ni prenehal beležiti najpomembnejših

dogodkov, povezanih z zdravljenjem bolnikov. Strokovna dela je objavljaj v strokovnih časopisih doma in v tujini. Posebej je poudarjal podatke o uspehih preventivne medicine. Podatki o smrtnosti dojenčkov na območju samoborskega zdravstvenega doma so pokazali, da so bili doseženi vrhunski dosežki, za svetovni vzor. Smrtnost dojenčkov je bila v tistem času 10,2 promila, medtem pa je v Jugoslaviji dosegala 40 promilov in na Hrvaškem 22 promilov. Take rezultate so imele v Evropi le visokorazvite skandinavske države kot sta Švedska in Norveška. S takimi uspehi je samoborski zdravstveni dom postal eno od središč Medicinske fakultete zagrebške univerze. Številne generacije študentov so preučevale njegovo organizacijo in metode dela. Samobor so obiskovale številne tuje delegacije, ime tamkajšnjega zdravstvenega doma je postalo znano v evropskih in svetovnih metropolah, od Pariza do Tokija.

Zgodovinar medicine - Damir Primožič se je že kot študent zanimal za zgodovino medicine. Njegovo zanimanje za to panogo medicine je še pospešilo prijateljstvo z Za-

grebčanom dr. **Dražnom Grmekom**, profesorjem na Sorboni, enim od najbolj znanih zgodovinarjev medicine v Evropi in svetu. Pisal je strokovne članke in zanimivosti iz zgodovine. V knjigi *Iz hrvaške medicinske preteklosti* je objavljen Primožičev prispevek o medicinskih zanimivostih iz starih hrvaških koledarjev. Zelo plodni so bili tudi njegovi stiki z docentom dr. **Ivanom Pintarjem** iz Ljubljane. Izmenjavala sta si strokovne članke, ki sta jih objavljala v hrvaški ali slovenski medicinski literaturi. Udeleževal se je zdravniških kongresov, povzetke svojih razprav pa je pošiljal dr. Pintarju v Slovenijo.

Družinski odnosi - Damir Primožič ni bil samo vzoren in priljubljen zdravnik, temveč tudi skrben, nežen in pozoren soprog, oče in stari oče. Poročil se je že leta 1947 z **Zorico Kraljić**; z njegovimi starši sta živela vse do njegove prve zaposlitve. Imel je dve hčeri, Snježano in Zvezdano, enega vnuka, tri vnuke in enega pravnuka. Umrl je 27. decembra leta 2000 in je pokopan na zagrebškem pokopališču Mirogoj.

Silvin Jerman

KULTURNA DOGAJANJA

SEDMI CHANSONFEST V GLEDALIŠČU KOMEDIJA

- Zagrebška šola šansonov je edina šola, v kateri ni učencev, je zatrdil **Zvonko Špišić**, umetniški direktor Chansonfesta, ki je potekal 15. oktobra v gledališču Komedijska in na katerem so nastopili "pionirji" šansonov **Arsen Dedić**, **Hrvoje Hegedušić** in **Lada Kos** ter njihovi mladi nasledniki. Na Chansonfestu sta nastopili tudi dve gostji: **Francozinja Qhislaine Daisile** in Slovenka **Lara P. Jankovič**.

ZAGREB - SVETOVNA PRESTOLNICA PISCEV

- Od 5. do 9. novembra je bil Zagreb svetovna prestolnica piscev. Festival sta organizirala Hrvaški center PEN-a in Hrvaško društvo pisateljev, njegova direktorica **Sibila Petlevski** pa je v Zagrebu povabila petintrideset uglednih piscev.

Festival je v veliki Profilovi knjižnici odprl zanimiv slovenski pesnik in prozaist, ustanovitelj najstarejšega filmskega gay in lezbijškega festivala v Evropi **Brane Mozetič**. Njegovo sočno poezijo je interpretirala **Sibila Petlevski**. Tako je imel festival že na začetku odklon od dosedanjih "resnih" festivalov literature. Mozetiču je Meander pred nekaj leti izdal intrigantni roman *Angeli*. Na vprašanje o vlogi ljubezenske poezije v Sloveniji je Mozetič odgovoril, da ljubezenska poezija v Sloveniji ni v ospredju. "Pišejo jo ženske ali gayi," je dejal. Drugi gost je bil **Iztok Osojnik**, donedavni voditelj festivala v Vilenici, ki je hvalil poezijo kot metalurgijo jezika. Književnost morajo popularizirati sami književniki. Publiki se je predstavila tudi **Lidija Dimkovska** iz Skopja, ki živi v Ljubljani in piše poezijo in prozo. 8. novembra je v Profilovi knjižnici nastopil tudi **Boris A.**

Novak, podpredsednik mednarodnega PEN-a.

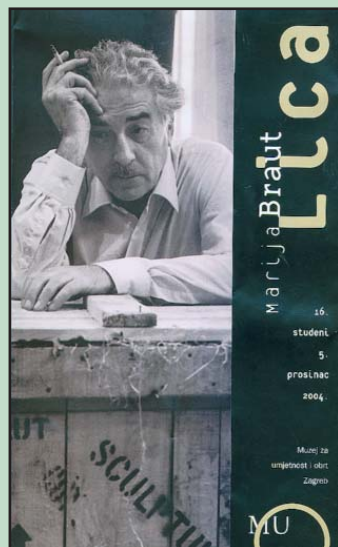
V vili Arko se je odvijal pogovor o hrvaški književnosti v svetu. Vsak avtor je na festivalu dobil majhno dvojezično knjižico z izbirom pesmi in delov proze.

GLASBA COUNTA BASIEA

- Big band, ki ga je ustanovil **Count Basie**, je eden od najpomembnejših big bandov v zgodovini jazza. Odigral je več kot 300 koncertov, igra pa tudi po smrti velikana Counta Basiea. Vse do današnjega dne je ohranil svojo vlogo na mednarodni sceni. 100. rojstni dan tega genialnega glasbenika je 7. novembra v Tovarni kulture dostojno proslavila Hrvaška glasbena mladina s svojim jazz orkestrom. Kot vokalna solistka glasbe Counta Basiea je nastopila **Kristina Oberžan** iz Ljubljane.

OBRAZI MARIJE BRAUT

- Davnega 16. novembra leta 1242 je kralj Bela IV. z zlato bulo potrdil zagrebškemu Gradecu pravice in svoboščine kraljevskega mesta. Ta dan si je **Marija Braut** izbrala za otvoritev svoje razstave v Muzeju za umetnost in obrt, na kateri je razstavila eno fotografijo Zagreba in 99 portretov znanih in neznanih Zagrebčanov.

V obrazih Marija Braut išče oči, ki gledajo direktno v gledal-

ca, nikoli ne gledajo v prazno. Pogledi so še močnejši po zaslugi črno-belih kontrastov in senc.

Marija Braut se je rodila leta 1929 v Celju. Od leta 1941 živi v Zagrebu. S fotografijo se je začela ukvarjati leta 1967. Takrat je tudi začel nastajati ciklus fotografij Zagreb - moje mesto. V letih 1967-70 je bila sodelavka slavne **Toše Dabca**. Leta 1969 je postala članica ULUPUH-a in prvič samostavno razstavlja.

ROMAN DRAGA

JANČARJA V

HRVAŠKEM PREVODU

- Decembra je pri založbi Profil in v prevodu **Mirjane Hečimović** izšel roman **Draga Jančarja Katarina**, pav in jezuit.

Romanopisec, dramatik in esejist **Drago Jančar** (Maribor, 1948) sodi med najbolj dinamične in najbolj cenjene pisce sodobne slovenske književnosti. Je dobitnik Herderjeve nagrade.

Najnovejši prevod je obsežen roman (okoli 450 strani) z zgodovinsko tematiko - o Evropi 18. stoletja, z mnogimi liki in situacijami ter razkošnim besednjakom. Jančar je pisec, ki se bere v tišini in z užitkom.

OPERNI GALA

- Če se prireditev imenuje "Opera gala", bi marsikdo pričakoval promenado opernih zvezd. Toda Glasbena akademija je tako pogumno poimenovala svoj koncert solistov, zbor in orkestra in tako pokazala, da se zanaša na študentske sile, na pevce, ki šele prihajajo, na dobro pripravljen zbor študentov in orkester, ki lahko tekmuje s profesionalnimi. Koncert pod vodstvom **Alana Francisa** se je začel z uverturo Wagnerjevemu Lohengrinu. Nato so nastopili študenti pevskega oddelka, izbrani na audiciji: sopranistke **Ivana Krajina**,

Lana Kos (v spominu nam je ostala z Gos-tičevih dnevov) in "naša" **Mihaela Komočar** ter mezzosopranistka **Helena Lucić** in basbaritonist **Tomislav Lucić**.

Mihaela Komočar je rojena v Krškem. Spoznali smo jo ob proslavi dneva državnosti junijani. Na koncertu v dvorani Lisinski se je predstavila širši publiki z nadvse izrazno interpretacijo arij iz Wagnerjevega Tannhauserja in Boitovega Mefista. Mihaela Komočar je lani na prestižnem tekmovanju "Belvedere" prejela drugo nagrado.

SLOVENSKA FILHARMONIJA V PULJU

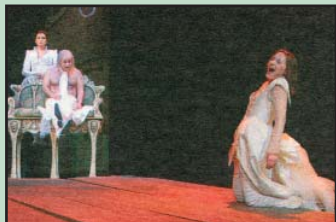
- V okviru božičnih in novoletnih koncertov je 23. decembra v Istrskem ljudskem gledališču v Pulju gostovala Slovenska filharmonija pod vodstvom dirigenta **Georgea Pehlivaniana**. Kot solisti so nastopili sopranistka **Norina Radovan**, trobentač **Tibor Kirekeš** in violinist **Miran Kolbl**. Na programu so bila dela Rossinija, Sarasateja, Puccinija, Čajkovskega, Gounoda in Haendla.

DAN DVORANE LISINSKI

- Koncertna dvorana Vatroslav Lisinski je 29. decembra z nizom koncertov in predstav proslavila enaintrideseti rojstni dan. Prireditev "Dan dvorane" se je začela z dopoldansko podelitvijo nagrad "Ivo Vuljević", ki nosi ime po prvem direktorju KD Vatroslav Lisinski. Laureati so bili tenorist **Tomislav Mužek**, ansambel tolkal Big-Band **Igorja Lešnika** in Akademski pihalni kvintet pod vodstvom profesorja **Prerada Detičeka**. Zvečer so Zagrebčani uživali v operah, gledaliških predstavah in koncertih.

NAMIŠLJENI BOLNIK V HNK

- 7. januarja je v Hrvaškem narodnem gledališču gostovala Drama slovenskega narodnega gledališča iz Maribora z Molierovo predstavo Namišljeni bolnik.

Režiser predstave je **Jernej Lorenci**, scenograf **Branko Hojnik**, kostimografka pa **Belinda Škarič**. Naslovno vlogo je igral **Vlado Novak**. V ostalih vlogah so nastopili **Iva Babič**, **Ksenija Mišič**, **Vojka Belšak**, **Kristina Ostanek**, **Peter Ternovšek** in drugi. Režiser je iz komedije karakterjev uspel narediti univerzalno razumljivo tragedijo. Mariborčani so povezali različne estetike in zadovoljili tako starejše gledalce, navajene na železni repertoar, kot mlajšo publiko, željno modernejše gledališke prakse.

Predstava je bila sicer premierno izvedena 23. decembra lani. Mariborčani so v Zagrebu gostovali v času, ko je v Mariboru gostovalo Hrvaško narodno gledališče z Marinkovićevo Glorijo.

LAIBACH V SLIKI V ZAGREBU

- 19. januarja je bila v galeriji Forum odprta retrospektivna raz-

stava fotografij z naslovom Laibach - Focus. Razstava prikazuje dvajset let delovanja kulture slovenske skupine Laibach, umetniškega glasbenega kolektiva, ki je začetnik razvpitega gibanja Neue Slowenische Kunst. Provokativni glasbeno-scenski nastopi

ob uporabi simbolov Tretjega Raicha so izražali skrajno militantnost avtoritarizma in jim že od prvih dnevov kariere priskrbeli številne cenzure, prepovedi nastopov in uporabo imena. Razstavo je spremljal tudi dvojezični slovensko-hrvaški katalog.

DAN UMOROV V ZGODOVINI O HAMLETU

- Hrvaška prazvedba neznanega dela iz mladostne faze kulture francoskega dramatika **Bernarda Marie Koltesa** Dan umorov v zgodovini o Hamletu je bila premierno uprizorjena 21. januarja na sceni Polanec Zagrebškega gledališča mladih ZeKaeM.

Predstava je mednarodna koprodukcija slovenskih in hrvaških gledališčnikov. Drama na specifičen način interpretira Shakespearovo tragedijo, zato je za spremljanje predstave potrebno dobro poznavanje izvirnika. Režiser **Ivica Buljan** je vlogo Hamleta zaupal slovenskemu glasbeniku Joseju. Igrajo še **Robert Waltl**, **Minca Lorenci**, **Veronika Drolc** in **Marko Gregorič**. Posebnost režije je poudarilo sodelovanje glasbenika **Mitje Vrhovnika Smrekarja**, scenografa **Slavena Tolja** in kostimografije **Ane Savić Gecan**, vse v koreografiji slovenske butomajstorke **Tanje Zgonc**. Predstava je nastala v koprodukciji novega gledališča iz Zagreba, gledališča Glej iz Ljubljane, Art delavnice Lazareti iz Dubrovnika in Festivala Ljubljana ob sodelovanju Francoskega inštituta Charles Nodier v Ljubljani in Francoskega inštituta iz Zagreba.

ANDERSENOVA PALČICA V GLEDALIŠČU ŽAR-PTICA

- 1. februarja je bila v gledališču Žar-ptica premiera Anderse nove Palčice. To je bila že tretja predstava, ki jo je za gledališče Žar-ptica režiral slovenski lutkar, igralec in režiser **Robert Waltl**. Ravnateljica **Marija Sekelez** mu je ponudila, kar si želi. Zaželel si je prvake **Ano Karič**, **Špira Gu-**

berino in **Lucijo Šerbedžijo** v

naslovni vlogi. Kostimografinja **Ana Savić - Gecan** je oder osvojila z razkošnimi kostimi. Scenografijo je diskretno in učinkovito napolnil **Davor Antolić**. K skupnemu vtisu so prispevale skladbe **Ivana Josipa Skendera**. Waltl je uspel ostati zvest izvirniku, vendar je z igro vzpostavil svoj avtorski dialog z Andersenovim svetom. Tako je Palčica najhrajšja poteza Waltla in Žar-ptice v iskanju novih možnosti gledališča za otroke, ki istočasno nagovarja tudi odrasle.

GOSTJA DUBRAVKA TOMŠIČ - SREBOTNJAK

- Zagrebški solisti so 2. februarja že tretjič v tej sezoni nastopili v Hrvaškem glasbenem zavodu. Program so sestavljala dela Mlado listje Božidara Kunca, Koncert za klavir in godala Wolfganga Amadeusa Mozarta, Kvar tet za godala Aleksandra Borodina ter Adagio in Allegretto Dmitrija Šostakoviča. Kot gostja je nastopila pianistka **Dubravka Tomšič-Srebotnjak** iz Ljubljane, slavna

umetnica, med drugim tudi Prešernova nagrajenka. Čeprav intenzivno nastopa, je tudi profesorica klavirja na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

ŽENSKA LEPOTA DAMIRA MEDVEŠKA

Varaždinski stari grad je februarja gostil razstavo slik in instalacij slikarja **Damira Medveška**, ki se

je predstavil z novimi slikami v tehniki olja in akrilika. Medvešek v svojem delu rad posega potemah in načinu slikanja znanih umetnikov renesanse, baroka in secesije. V njegovem opusu dominirata gib in skrivnostna Mona Liza. Nekatera dela se očitno odzivajo na klasične teme, velikokrat s humorjem in občutenjem človeka 21. stoletja. Pogosti so tudi portreti mladih žensk.

KONCERT ZORANA PREDINA IN ARSENA DEDIČA

11. in 12. februarja sta v zagrebški Tvornici nastopili dve legendi: **Arsen** in **Zoran**. Naslov njunega skupnega nastopa je bil

"Od A do Z". Dolgoletna prijateljica in sodelavca sta izvedla niz pesmi ob spremljavi Predinovih Živih legend. Prisluhnili smo tudi Dedičevemu koncertnemu delu ob klavirski spremljavi **Branka Buliča**. Za ta izjemen koncert so pripravili tudi posebno scenografijo.

Prijateljstvo Arsena in Zorana traja od sredine 80 let, točneje od nekega Zoranovega nastopa v zagrebškem Kulušiču s tedanjo kulturno skupino **Lačni Franz**.

Predinovi nastopi ob Valentini so v Zagrebu postali že tradicija in vedno poidejo vse vstopnice. Njegova intimna veza z zagrebško publiko je neponovljiva in globoka. Predin trenutno snema nove pesmi in jih prevaja v angleški, francoski in italijanski jezik, ker ima precej ponudb za nastope v Evropi.

Kulturna dogajanja spremljala
Polona Jurinić

SLOVENSKA ZGODOVINA DO RAZSVETLJENSTVA

V Matici hrvaški so 7. decembra predstavili knjigo **Petra Štiha** in **Vaska Simonitija** Slovenska zgodovina do razsvetljenstva. Poleg avtorjev so bili na predstavitvi navzoči **Neven Budak** in **Damir Agičić** z oddelka za zgodovino zagrebške Filozofske fakultete, predsednik in glavni tajnik Matice hrvaške, **Igor Zidić** in **Zorislav Lukić**, predsednik saborskega odbora za šolstvo, znanost in kulturo **Petar Selem**, slovenski veleposlanik v Zagrebu **Peter Bekeš** ter predsednik in tajnik Slovenske matice, **Jože Mahnič** in **Drago Jančar**.

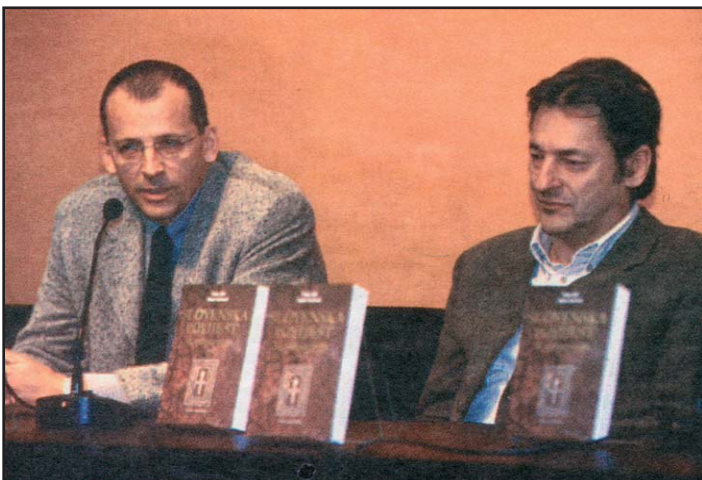
Predstavitve je vodil **Ivica Prlander**, ki je poudaril, da je knjiga najpopolnejše delo o obravnavanem obdobju slovenske zgodovine. Izrazil je upanje, da bo njegova inovativnost vplivala na hrvaško zgodovinsko pisanje.

Neven Budak je poudaril, da bo delo koristilo hrvaškim zgodovinarjem - tako zaradi pristopa kot zaradi obravnavanih tem, ki so povezane s Hrvaško (Istra), a jim hrvaška zgodovinska znanost doslej ni posvetila dolžne pozornosti.

Damir Agičić je predstavil drugi del knjige: o vlogi Primoža Trubarja, turški nevarnosti in hrvaško-slovenskem kmečkem uporu leta 1573. Vse to so stične točke hrvaške in slovenske zgodovine tega obdobja.

Vasko Simoniti je povedal, da so v hrvaščini izdali dopolnjen prevod knjige, ki je v Sloveniji izšla leta 1995, tako da je hrvaškemu bralcu dostopna bolj kakovostna izdaja. Knjigo Slovenska zgodovina do razsvetljenstva je prevedla **Anamarija Paljetak**.

Polona Jurinčič

Vasko Simoniti (1951) je redni profesor zgodovine novega veka na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Diplomiral je leta 1977, doktoriral pa leta 1989. V letih 1990-91 in 2001-03 je bil predstojnik Odseka za zgodovino na Filozofski fakulteti. Je član predsedstva in upravnega odbora Slovenske matice in vodja njenega oddelka za zgodovino. Je avtor številnih znanstvenih in strokovnih del s področja zgodovine. Konec leta 2004 je prevzel dolžnost ministra za kulturo v vladi Janeza Janše.

Peter Štih (1960) je redni profesor zgodovine srednjega veka in pomožnih zgodovinskih znanosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Diplomiral je leta 1983, doktoriral pa leta 1993. V letih 1990-92 je študiral osnovne zgodovinske znanosti na Inštitutu za avstrijska zgodovinska raziskovanja na Dunaju. Je glavni in odgovorni urednik revije Zgodovinski časopis. Je avtor številnih znanstvenih in strokovnih del s področja slovenske zgodovine

PREPREČEVANJE BOLEZNI SRCA IN OŽILJA

Statistično je dokazano, da prebivalce sodobnih mest zelo ogrožajo bolezni srca in ožilja. Zaradi kardiovaskularnih bolezni umre največ ljudi na svetu. Holesterol ima pri tem pomembno vlogo. Imamo tako imenovani LDL - slab holesterol, ki postopno obloži notranjost krvnih žil, te se zožijo in lahko povzročijo arterijsko vnetje spodnjih okončin, miokardni infarkt, možgansko kap... HDL - dober holesterol so tako poimenovali zato, ker se ne nalaga na stenah žil. Iz arterij čisti nakopičene aterome. Višja je raven HDL-a, manjša je nevarnost, da se bodo razvile kardiovaskularne bolezni.

LDL holesterol mora biti nižji od 1,3 g/l, HDL holesterol mora biti višji od 0,45 g/l pri moškem in 0,55 g/l pri ženski. Skupni holesterol mora biti nižji ali enak količini 2 g v litru krvi. Pomembno je tudi preprečiti povečanje trigliceridov v krvi, kar dosežemo z zmanjšanjem uživanja alkohola in sladkorja. Nasvet: pogosto jejte mastne ribe, izogibajte se slaščicam in alkoholnim pijačam. Morda je zanimivo vedeti, da tradicionalni sir, ki ga izdelujejo s fermentacijo neprekuhanega mleka, ne škoduje kardiovaskularnemu sistemu.

Pomembni nasveti za zmanjševanje hiperholesterolemije

Če ste debeli- shujšajte.

Jejte manj mesa - največ 150 g na dan.

Uživajte manj mastno meso.

Čim pogosteje nadomestite rdeče meso s perutnino.

Izogibajte se mastnim mesninam in drobovini.

Jejte ribe - najmanj 300 g na teden.

Jejte malo masla in margarine - največ 10 g na dan.

Uživajte mleko in mlečne izdelke s čim manj maščob. Jejte jogurte.

Povečajte vnos vlaknin. Jejte sadje, zelenjavo, stročnice, žita.

Jejte živila, ki vsebujejo enojno in večkratno nenasičene maščobne kisline rastlinskega izvora - olivno, sončnično, repično, koruzno olje.

Uživajte dovolj hrane z vitamini A, PP, C, E, z veliko selena in kroma - pivski kvas.

Pijte vino z veliko tanina - največ pol buteljke na dan, ker vsebuje polifenole.

Obvladajte stres.

Po možnosti se ukvarjajte s kakšnim sportom.

Nehajte kaditi.

Po knjigi M. Montignaca "Jem, torej hujšam" priredila

Cvetka Matko

ZAKAJ? - ZATO!

Zakaj nismo enaki?
 Zato, ker želimo biti bogati!
 Zakaj nismo prisrčni?
 Zato, ker smo samoljubni!
 Zakaj nismo pravični?
 Zato, ker prave pravice ni!
 Zakaj nismo iskreni?
 Zato, ker smo dvolični!
 Zakaj nismo hvaležni?
 Zato, ker mislimo, da smo mi hvale vredni!
 Zakaj smo nevoščljivi?
 Zato, ker smo skopuhi!
 Zakaj se solzimo?
 Zato, ker se premalo smejimo!
 Zakaj se vsi ne veselimo?
 Zato, ker so nekateri zmeraj nezadovoljni!
 Zakaj se ne trpimo?
 Zato, ker mislimo, da je resnica samo na naši strani!
 Zakaj vsi nismo prijatelji?
 Zato, ker imamo premalo ljubezni do drugega!
 Saj večno ne živimo ...
 Pa smrti se bojimo ...pa še sto vprašanj: Zakaj, Zakaj, Zakaj?
 Pa še sto odgovorov: Zato, Zato, Zato!

Klara Žel in Marijan Horn

MARIJAN HORN:

V JESENI ŽIVLJENJA

V jeseni življenja potarna nekdo:
 so dnevi mi dolgi in nič ni lepo,
 kosti me bolijo, me gluhost mori
 in siva mi mrena pokriva oči.

Povem vam resnico: vse to ne drži,
 samo dobra volja vas reši skrbi,
 ker v družbi veseli pozabiš na vse,
 karkoli v življenju ti muči srce.

Srce ti zavriska, ko polko zazna
 in noga ob valčku lahko trepeta.
 Ko v žilah živahno poteče ti kri,
 se slika starosti takoj spremeni.

Če nimaš prijatelja, res je težko,
 v samoti prav rado rosi se oko,
 a v družbi veseli se najde nekdo,
 ki rad, z dobro voljo, ti nudi roko.

Če rad imaš glasbo domačo, zapoj,
 nekdo zaigral bo, zapel bo s teboj,
 obema prijetno mineval bo čas
 in v sreči ti spet zažarel bo obraz.

“KDOR NE SKAČE NI SLOVENC”

Pred kratkim sem se pogovarjala z gospodom Temintem, tema pa je bila: Kako dokazati svoje slovensko poreklo. Gospod je pač zamudil vlakec, ki je vozil med paragrafi slovenskih zakonov, ko se je lahko malo lažje in malo hitreje dokazalo, da si ali pa nisi Slovenec. Sedaj pa je to že malo težje. Torej, vprašanje se glasi: KAKO DOKAZATI, DA SI SLOVENEK?

Seveda je to vprašanje urejeno z zakoni in predpisi, ampak vsi vemo, da so v zakonih luknje in da paragrafi ne morejo urediti vseh situacij v življenju. Torej, kaj storiti, kadar človek nima papirjev, s katerimi bi dokazal, da je rojen takrat, ko je rojen in da so prav njegovi starši tisti, ki so njegovi starši. In če takšen samozvani Slovenec ne more dokumentirati svoje poreklo, kako šele lahko to storijo njegovi potomci?

Prvi način so priče. To je sicer malo kočljivo in vprašljivo, ker nam elementarno ljudsko dostojanstvo narekuje, da nekatere reči opravljamo brez prič. Torej, dokazovati s pričami, da so te spočela ata Slovenec in mama Slovenka, je ali dokaz neetičnosti tvojih staršev in priče ali pa dokaz, da priča laže, zato je dokazovanje s pričami vprašljivo in nezanesljivo.

Naslednji način je dokazovanje z analizo krvi, čeprav strokovnjaki trdijo, da se na ta način pravzaprav dokaže, kdo ni oče, ne pa, kdo je. Iz

analize krvi pa se tudi ne vidi, ali so tvoji starši Slovenci ali niso. Morda bo medicina svoje metode izpopolnila ter našla gene in kromosome, ki so specifični samo za Slovence, do takrat pa se moramo znajti kot vemo in znamo. Torej, tudi ta drugi način ni primeren za dokazovanje slovenskega porekla.

Tretji način je, da pod materialno, kazensko in moralno odgovornostjo izjaviš, da si Slovenec. To bi seveda moralo biti v pisni obliki, ne pa da s takšnimi izjavami tečnariš naokrog ali da naslonjen na šank greniš življenje tamkaj prisotnemu natakarkju... Vendar pa tudi ta metoda ni preveč priporočljiva, ker nas zgodovina uči, da so izjave dvorezen meč - včasih ti pridejo prav, včasih pa ne.

Četrti način so iznašli slovenski športniki s svojim znamenitim stavkom KDOR NE SKAČE NI SLOVENC. To pomeni, da kdor skače, je Slovenec. Pa kako skače, pa kje skače, pa koliko skače...? Vprašanja brez odgovorov, ki pa odpirajo vrata vsem skakajočim osebam, ki bi želele postati Slovenci. Vendar pa gospodu Temintem to ne pomaga kaj prida, saj se le-ta še komaj premika, kaj šele, da bi skakal. Torej, kdor je zamudil vlakec in si to ni uredil pravočasno, mu glede državljanstva ne preostane drugega kot sKAKATI.

PS: Slovenci svoje korenine vlečejo že iz raja. Prva Slovenka je bila menda že Eva, kajti prve besede, ki jih je spregovorila, ko je videla Adama, so bile: "A dam?" Glede na ti dve besedici so Slovenke vse ženske od Eve do današnjih dni.

Irena Hribar-Buzdovačič

LITERARNI NATEČAJ

Mladi Slovenskega doma v Zagrebu smo se odločili, da izpeljemo literarni natečaj in preverimo, ali imamo v zamejstvu in izseljenstvu skrite pesnike in pisatelje, ki komaj čakajo, da njihova dela ugledajo luč sveta.

V Slovenskem domu smo veseli, ker imamo pesnike kot je Marjan Horn in upamo, da si tudi vi, kjerkoli že ste, želite, da bi svoje stvaritve delili z nami. Tako bi nas duh ustvarjalnosti povezal ne glede na to, kako daleč drug od drugega živimo.

Upamo, da bo natečaj postal tradicionalen in da bo vsako leto več udeležencev. Veselimo se vaših stvaritev in vas pristrčno pozdravljamo. *(sm)*

Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom v Zagrebu OBJAVLJA literarni natečaj v dveh kategorijah:

1. za tri najlepše pesmi v slovenskem jeziku
2. tri za najboljše kratke zgodbe v slovenskem jeziku (do tisoč besed)

Tematika ubeseditvev ni vnaprej določena in je prepuščena izbiri vsakega posameznega avtorja. Natečaj je namenjen vsem Slovencem, ki živijo v zamejstvu in po svetu. Natečaj je odprt od trenutka objave v reviji slovenija.svet, svoja dela (največ tri iz vsake kategorije) pa nam pošljite najkasneje do 15. maja 2005 na naslov:

Kulturno-prosvetno društvo Slovenski dom Masarykova ulica 13/I 10 000 Zagreb Hrvaška

Komisijo, ki bo prispela dela ocenjevala, bodo sestavljali trije člani s področja književnosti in dramskega ustvarjanja. Imena zmagovalcev bomo objavili 15. junija na prireditvi v Slovenskem domu, v reviji slovenija.svet, v glasilu Slovenskega doma Novi odmev ter na spletni strani www.slovinci.hr ali www.zdruzenjesim.si. V navedenih medijih bodo objavljena tudi nagrajena dela.

Najboljša dela v obeh kategorijah bodo nagrajena z lepo nagrado.

Veseli bomo vsakega prispelega dela, saj smo prepričani, da so potrditev, da slovenska ustvarjalnost resnično ne pozna meja.

KRONIKA ŠPORTNIH DOGAJANJ

PLAVANJE

Od 9. do 12. decembra 2004 je potekalo evropsko prvenstvo v plavanju v kratkih bazenih na Dunaju. Na 200 m hrbtno je bil **Blaž Medvešek** drugi. Dobra sta bila tudi **Gordan Kožulj** in **Marko Strahija** s četrtem oziroma šestim mestom. Na 100 m mešano je evropski prvak postal **Peter Mankoč**.

ROKOMET

Od 9. do 19. decembra 2004 je potekalo evropsko prvenstvo za ženske na Madžarskem. V dvorani v Zalaegerszegu je bila tekma med pomlajeno hrvaško reprezentanco in reprezentanco Slovenije. Nekoliko presenetljivo so izkušenejše Slovenke izgubile z 29:30. Prvenstvo se je končalo neuspešno za obe reprezentanci.

V Tuniziji so hrvaški rokometiški na svetovnem rokometnem prvenstvu prišli v veliki finale, toda na žalost niso ubranili naslova prvaka. Slovenci so imeli veliko smole (nespretnost in slabo sojenje) in se niso uspeli uvrstiti v polfinale. Končali so le na dvanajstem mestu.

SMUČANJE

V Avstrijskem Flachau je bil slalom za svetovni pokal. Odlično se je odrezal **Mitja Dragšič** s četrnim mestom. Dober sedmi je bil **Ivica Kostelić**.

V Zauchenseeju (Avstrija) je na superveleslalomu najbolj presenetila s štartno številko 64 **Tina Maze**, ko

je končala na tretjem mestu. Zelo dobra je bila **Janica Kostelić** s šestim mestom.

V Bormiu in Santi Caterini je ponovno zablestela **Janica Kostelić** s tremi zlatimi medaljami v kombinaciji, smuku in slalomu. **Tina Maze** je bila zelo dobra v superveleslalomu in kombinaciji s šestim oziroma desetim mestom.

Rok Jurinić

ČUDEŽNA JANICA Z OBRONKOV SLJEMENA

Janica je skupaj z bratom **Ivico** začela smučati še kot punčka. Njun trener je bil oče Ante, tudi sam športnik - rokometaš. Prav oče jo je vzpodbudil k sanjam, da bo nekega dne postala olimpijska zmagovalka.

Medtem ko so drugi mladi športniki imeli podporo svojih smučarskih zvez, je **Ante** svoja otroka treniral sam, na drago plačanih stezah, ob smučarjih vesil, jasno z njihovim dovoljenjem. Prva, ki jim je priskočila na pomoč, je bila Slovenija. **Tone Vogrinec**, takratni direktor Slovenske smučarske reprezentance, je kot strokovnjak takoj uvidel, kakšen talent tiči v tej veseli in korajžni deklici.

Náš stari prijatelj, pokojni **Artur Takač**, svetovalec takratnega predsednika Mednarodnega olimpijskega odbora **Antonia Samarancha** (12-letni mandat), nam je opisal, kako ga je nagovoril, da je šel iz hotela, kjer so stanovali vsi ostali smučarji, pogledati Kosteliće, ki so v bližini smučarskih terenov bivali, spali in jedli v starem avtu in šotoru. Njihova najljubša jed je bila in je še danes kruh s prekajeno slanino. Samaranch in Takač sta Kosteliće z obiskom presenetila, ko so v njihovem skromnem avtu veselo kramljali ob toplem čaju. Samaranch je po tem srečanju pomagal, da je Janica dobila štipendijo MOO za nadarjene športnike. To je bila prva prava uradna pomoč športni družini, ki je sanjala, da bo Janica

nekoč postala olimpijska zmagovalka.

Sledila so tekmovanja z zmagami - sprva na manjših, kasneje pa na vse večjih in pomembnejših tekmovanjih. Bilo je precej težkih poškodb, ki bi bile za vsakega drugega športnika usodne; odločili bi se za odstop ali prekinitve športne kariere. Za Janico pa je bil vsak nov začetek po poškodbah in dolgotrajnih rehabilitacijah nov izziv. S strokovno in fanatično vztrajnostjo očeta in njegove ekipe, se je Janica vedno znova in kar čudežno vrnila v sam svetovni vrh, čemur se čudijo tako strokovnjaki kot njene tekmičice.

Marsikdo na Hrvaškem in Sloveniji ne ve, da je v najožji Janičini ekipi tudi Slovenec **Jure Hafner**. Smučarski prijatelji ga zafrkavajo in mu pravijo, da je pravi alkemičar - čudežni serviser, ki skrbi, da so njene smuči vedno pravilno namažane, pač glede na trenutno kakovost snega, temperaturo in druge okoliščine. To lahko seveda bistveno vpliva na uspeh tekmovalcev.

Ugledni francoski športni časopis *L'Equipe* je **Janico Kostelić** razglasil za najboljšo smučarico na svetu vseh časov.

Janici, trikratni olimpijski zmagovalki in petkratni svetovni prvakinja, želimo v bodoče obilo zdravja in veliko uspehov, v upanju, da bo vedno ostala veselo dekle z obronkov snežnega Sljemena nad Zagrebom.

Olga Šikovec-Luncer

NOVI TISKARJI SLOVENSkih ZNAMK

Od prve znamke Republike Slovenije, ki je izšla junija 1991, pa vse do konca leta 2004 je večino znamk za Pošto Slovenije natisnila DELO Tiskarna iz Ljubljane. Z vstopom Slovenije v EU so svoje storitve ponudile tudi tiskarne iz vsega sveta. Kot najugodnejša ponudnika za tiskanje vrednostnic Pošte Slovenije sta se iskazali tiskarni iz Češke in Estonije. Tako bodo večino rednih in priložnostnih slovenskih znamk, ki bodo izšle v letu 2005, natisnili v tiskarni Poštovna tiskarna cenin Praha a.s., tri znamke bodo natisnili v (SD Avstrija, celine pa bo tiskala tiskarna Vaba Maa iz Estonije. Zaradi specifičnih orodij za luknjanje se bodo nekoliko spremenile mere posameznih znamk. Redne znamke, ki bodo izšle v letu 2005, bodo tako velike 26,50 x 30,45 mm in 26,50 x 34,50 mm, priložnostne pa 26,50 x 37,30 mm in 37,30 x 53,00 mm. Češki tiskarji so obvestili, da znamke tiskajo na posebnem papirju angleškega proizvajalca, z vdelanimi varnostnimi elementi, ki so vidni samo pod UV-svetlobo. Na robnih poljih ob znamkah, ki jih bodo natisnili v tujih tiskarnah, ne bo več števil (mišk) in barvnih skal (semaforjev).

Iz Biltena Pošte Slovenije št. 54 povzel

Marijan Horn

NE POZABIMO SLOVENSKI JEDI

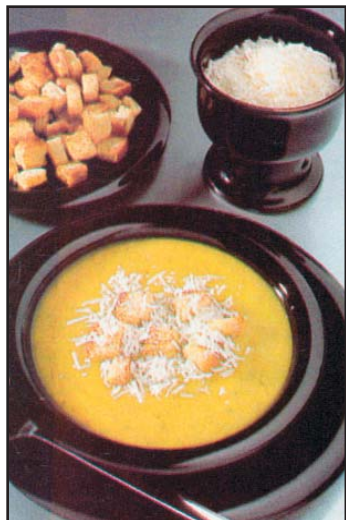
Buče so idealna hrana za hujšanje, saj imajo malo kalorij in veliko vode. Bučno meso je bagega okusa in se izvrstno dopolnjuje z začimbami. Če si želimo sladko jed, buči dodamo vanilijo, cimet ali ingver. Pikantne buče pripravimo s papriko, gorčico ali muškatnim oreškom. Za slan okus bučam dodamo česen, rožmarin, olive, smetano, parmezan itd. Zelo okusne so pečene buče, ki so odlična priloga k pečenemu mesu. Jed pripravimo tako, da iz buč odstranimo seme, jih narežemo na rezine in pečemo okoli 10 minut v pečici, segreti na 200 stopinj Celzija.

Če debele bučne rezine popečemo na vroči plošči, dobimo izvrstno osnovo za musako, različne priloge in solate.

Bučne jedi ali buče brez težav shranimo v zamrzovalniku.

Bučna juha I.

Bučo narežemo na kocke ali naribamo, dodamo ščepec soli in sladkorja, kumino, pokapljamo z limono ali kisom in pustimo počivati. Medtem na olivnem olju prepražimo sesekljano čebulo, dodamo strt česen in žlico moke. Pri-mešamo bučno meso in zalijemo z vodo. Kuhamo okoli 15 minut. Nato pretlačimo, po potrebi dolijemo vodo in začinimo po okusu. Upo-

Kako lupimo breskve?

Breskve na vrhu križasto zarežemo, jih za 10 sekund potopimo v vrelo vodo, nato pa damo v posodo z mrzlo vodo. Tako bomo sadež zlahka olupili. Breskev dvakrat zarežemo od vrha do peclja in jo ločimo od koščice.

rabimo muškatni orešek, čili, ingver, peteršilj. Po želji lahko dodamo kislo smetano ali parmezan.

Bučna juha II.

Bučo narežemo na kose in damo v pekač. Pečemo 20 minut pri 200 o C. Pečene kose buče olupimo, narežemo na koščke, pretlačimo in dodamo začimbe po okusu: sol, strti česen, olivno olje, poper, muškatni orešek, paradižnikovo mezgo, svežo rdečo papriko. Dolijemo toliko tople juhe (mesne ali zelenjavne, lahko tudi iz kocke), da dobimo kremasto juho. Tu-

di tej juhi lahko po želji dodamo parmezan ali smetano. Jed je okusna topla ali hladna.

Nadevane bučke z mesom

Potrebujemo: 2-4 bučke /lahko tudi 1 večja/, 20 dkg mletega mesa, 1 jajce, drobtine, sol, muškatni orešek, olivno olje, paradižnikovo omako.

Priprava: Buče razpolovimo po dolgem, odstranimo seme, posolimo in pustimo, da se odcedijo. Medtem pripravimo nadev: meso posolimo, dodamo jajce, muškatni orešek, drobtine, peteršilj. Bučke napolnimo z nadevom, jih damo v pekač, prelijemo s paradižnikovo omako in potresemo s parmezanom, pokrijemo z aluminjsko folijo in pečemo 30 minut v pečici pri

200 o C.

Paradižnikovo omako pripravimo tako, da na olivnem olju rahlo zarumenimo 3 stroke strtega česna, dodamo olupljene sveže paradižnike ali paradižnikovo mezgo, žlico moke, sol, sladkor, poper in drobnjak. Vse skupaj dušimo, po potrebi dodamo vodo ali juho.

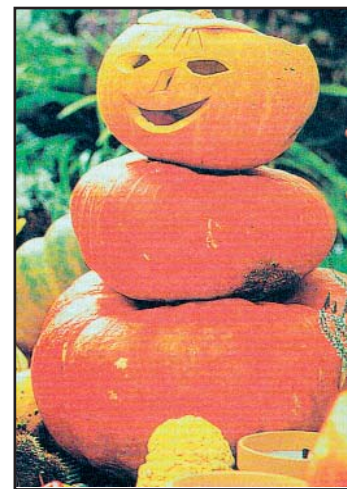
Nadevane bučke s sirom

Potrebujemo: sveži sir, 2 jajci, 2 žemlji, začimbe, olivno olje, kislo smetano, parmezan. Zmešamo sveži sir, namočeni žemlji, razvrkljani jajci, drobnjak, sol, malo olja, strt česen, poper, lahko tudi sveže narezano papriko. Z nadevom napolnimo razpolovljene buče, ki smo jih pred tem na kratko blanširali v slanem kropu.

Bučke postavimo v namazan pekač in pečemo 20 minut v pečici pri 180 o C. Tik pred koncem peke prelijemo s kislo smetano in posu-

jemo s parmezanom ter pustimo, da se malo zapeče.

Tako pripravljene bučke lahko ponudimo tople ali hladne. Glede

na letni čas lahko za nadev uporabimo tudi različno zelenjavo ali gobe.

Ivanka Nikčević

Ako jesvečnica zelena, bo cvetna nedelja snežena.

Če na svečnico sneži, to se vigred že glasi.

Kolikor pred svečnico škranec žvrgoli, toliko po svečnici slišati ga ni.

Na svečnico dež in blaževno - veliko v jeseni vina bo.

Svečnica jasna - obeta čebelicah hasna.

Svečnice dan, zima je van, to je laž pravi sv. Blaž.

Sv. Rotija navadno ima - vsako leto največ snega.

Če sv. Petra stol mrazi, dolgo časa zima še trpi.

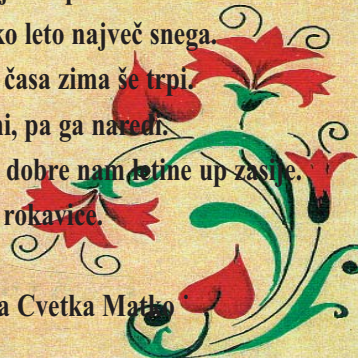
Sv. Matija led razbija, če ga ni, pa ga naredi.

Če konec svečana sever brije, dobre nam letine up zašije.

O svečnici mušice, pozneje še rokavice.

Svečan stegne dan.

Iz stoletnega koledarja izbrala Cvetka Matko

NOVI ODMEV ŠT. 25 ISSN 1331 - 548x

SLOVENSKI DOM 75 LET

